

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Česká politika očima předrevolučních a porevolučních generací

Bakalářská práce

Autor: Dominika Čečetková
Studijní program: B6107 Humanitní studia
Studijní obor: Transkulturní komunikace
Vedoucí práce: Mgr. Petr Macek, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Dominika Čečetková

Studium: P17K0160

Studijní program: B6107 Humanitní studia

Studijní obor: Transkulturní komunikace

Název bakalářské práce: **Česká politika očima předrevolučních a porevolučních generací**

Název bakalářské práce AJ: Czech politics through the eyes of pre-revolutionary and post-revolutionary generations

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Záměrem této bakalářské práce je srovnat politické myšlení, a obecněji celkový přístup k politice, lidí narozených před rokem 1989 a generace narozené po Sametové revoluci. Tento rok je pro české dějiny, a nejen ty politické, klíčovým, jelikož nastává změna politického systému. Změna od totalitního režimu směrem k demokracii. Při zpracovávání bakalářské práce budeme usilovat o ověření nebo vyvrácení hypotézy, že právě zkušenost, respektive absence zkušenosti, politické transformace tvoří zásadní generační zlom, který je v současnosti jedním z hlavních faktorů formujících politické názory české společnosti. Cílem mé bakalářské práce není pouze hledat a definovat rozdílné a shodné názory a myšlenky vázané na toto téma, nýbrž zamýšlet se nad příčinami vzniku těchto názorů. Dále také odpovědět na následující otázky: Jakým způsobem ovlivnila člověka osobní zkušenost s dobou totalitního režimu? Změnili lidé své chování v roce 1990 a byla tato změna viditelná? Pro důkladnější výsledky bude součástí bakalářské práce výzkum pomocí dotazníkového šetření a rozhovorů. Práce by měla vyústit v transkulturní reflexi možného překračování mezigeneračních hranic a mezigeneračního neporozumění.

Cabada, L., Kubát, M. (2007). Úvod do studia politické vědy. Aleš Čeněk. Gjuričová, Adéla (ed.) (2011). Rozdělení minulosti: vytváření politických identit v České republice po roce 1989. Praha: Knihovna Václava Havla. Kunštát, Daniel (2014): 25 let české demokracie očima veřejnosti. Praha: Academia. Müller, Karel B. (2008). Politická sociologie. Praha: Portál. Prudký, Libor (2009). Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky. Praha: Academia. Vodička, Karel (2011). Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál.

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Oponent: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.3.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 6. 2020

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Petru Mackovi, Ph.D. za odborné vedení a pomoc v průběhu zpracování bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům za jejich vstřícnost a otevřenost. Své rodině děkuji za podporu při zpracování této práce.

Anotace

ČEČETKOVÁ, Dominika. *Česká politika očima předrevolučních a porevolučních generací*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 56 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na výzkum důležitosti generační diferenciace pro vznik a vývoj politického postoje člověka s důrazem na rok 1989. Tento rok je pro české dějiny zlomový, jelikož proběhla změna politického režimu od totality, směrem k demokracii. Při zpracování bakalářské práce usiluji o ověření nebo vyvrácení hypotézy, že přímý kontakt s politickým režimem před rokem 1989 a konkrétně se Sametovou revolucí zásadně ovlivňuje politické myšlení člověka a právě zkušenost, respektive absence zkušenosti s politickou transformací, tvoří zásadní generační zlom, který je v současnosti jedním z hlavních faktorů formujících politické názory české společnosti. Cílem mé bakalářské práce není pouze hledat a definovat rozdílné a shodné názory a myšlenky vázané na toto téma, nýbrž zamýšlet se nad příčinami vzniku těchto názorů. Vedlejším cílem této práce je zjistit, zda lidé přemýšlejí při svém politickém rozhodování nad tím, že důsledky jejich rozhodnutí mohou jejich děti pociťovat odlišně, právě na základě toho, že nejsou členem stejné generace. První čtyři kapitoly této práce jsou teoretické a mají čtenáře seznámit s danou problematikou. Pro důkladnější výsledky je druhá část práce zaměřena na kvalitativní výzkum pomocí rozhovorů. Výstupem této práce je transkulturní reflexe možného překračování mezigeneračního neporozumění.

Klíčová slova: česká politika, česká společnost, generace, Sametová revoluce, volby

Annotation

ČEČETKOVÁ, Dominika. *Czech politics through the eyes of pre-revolutionary and post-revolutionary generations*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. 56 pp. Bachelor Degree Thesis.

This bachelor's thesis is focused on research of importance of generational differentiation for the birth and development of a person's political attitude with special accent on the year 1989 that is more than crucial for Czech history because there was a change of political system – the change from a totalitarian regime to a democracy. In my bachelor's thesis I strive to accept or disprove a hypothesis that a direct contact with a political regime before the year 1989 (and particularly with the Velvet Revolution) greatly affects person's political thinking. An experience – or the absence of an experience – of political transformation creates fundamental generational reversal that is currently one of the main factors which form political attitudes of Czech society. The main goal of the thesis is not only define and search for different and identical opinions and thoughts concerning the topic but also to think about the causes of the birth of these opinions. The side goal is to find out whether people during their political decision-making reflect on the fact that consequences of their decisions may be perceived differently by their children – based especially on the fact that they all are not members of the same generation. The first four chapters are theoretically focused and they should familiarize readers with the topic. For results to be more thorough is the second part of the thesis focused on the qualitative research using an interview as a method. A result of the thesis is a transcultural reflection on possible exceeding of intergenerational incomprehension.

Keywords: Czech politics, Czech society, generation, Velvet Revolution, elections

Obsah

1	Úvod.....	8
1.1	Výchozí koncepce.....	8
1.2	Důvod výběru tématu.....	9
1.3	Cíl práce.....	9
1.4	Spojení s oborem transkulturní komunikace.....	10
1.5	Způsob zpracování.....	11
2	Generace.....	12
2.1	Co je to generace?.....	12
2.2	Generační zlom.....	15
2.3	Generace X.....	16
2.4	Generace Y.....	17
2.5	Generace Z.....	19
3	Atmosféra současné české politiky.....	21
3.1	Atmosféra současné české politiky.....	21
3.2	Volby.....	23
3.2.1	Volby v České republice.....	23
3.2.2	Studentské volby.....	24
3.3	Polarizační krize a atomizace občanské společnosti.....	25
4	Výzkum.....	28
4.1	Základní hypotéza a vedlejší cíl.....	28
4.2	Metodologie.....	28
4.3	Technika sběru dat a získávání dat.....	29
4.4	Rozhovory.....	29
4.5	Charakteristika respondentů.....	29
4.6	Témata a otázky pro 1. a 2. skupinu respondentů.....	33

4.7	Otázky pro 3. skupinu respondentů	34
4.8	Můj předpoklad.....	34
4.9	Výsledky výzkumu	36
4.10	Hodnocení výsledků.....	46
4.11	Porovnání s mým předpokladem.....	47
5	Návrh diskuze.....	50
6	Závěry.....	51
7	Seznam použité literatury.....	53

1 Úvod

1.1 Výchozí koncepce

Záměrem této bakalářské práce je srovnat politické myšlení, a obecněji celkový přístup k politice, a to z hlediska generací předrevolučních a porevolučních, resp. generací, které vyrůstaly v době před událostmi spojenými se Sametovou revolucí a po tomto období. Rok 1989 je pro české dějiny, a nejen ty politické, klíčovým, jelikož nastává změna politického systému. Změna od totalitního a autoritářského režimu směrem k demokracii.

Za vlády komunistického režimu se v Československu budoval socialismus. Kultura byla cenzurovaná, deformovaná, poplatná politickému zřízení. Oblast vzdělávání byla též usměrňována politickým zřízením. Hodnota vzdělanosti byla potlačována, do popředí zájmu společnosti se stavělo plnění úkolů vytýčených v politických programech. Právě proto může být období po Sametové revoluci v roce 1989 považováno za návrat k dějinám před tímto obdobím narušení rozvoje a vzdělávání společnosti¹.

Dnešní doba nabízí mnoho možností a příležitostí, což to může vést ke zmatenosti občanů, k jejich chaotickému a neuspořádanému jednání. Vzhledem k přebytku, který aktuálně zažíváme, jsou někteří lidé přesvědčeni, že toto spektrum možností je běžným standardem a nedílnou součástí naší doby a života člověka. Tito lidé jsou většinou generací, která nezažila dobu před rokem 1989, a současně chlad tehdejšího režimu neměl extrémní dopad na jejich rodiny.

Politické systémy mají určité politické výstupy a jedním z nich je „pronikání politického systému do společnosti, tedy faktické překračování hranic směrem ke společnosti“². Tím chci zdůraznit, že značný vliv na lidské rozhodování má právě tento fenomén. Ačkoliv v demokratických režimech je pronikání spíše menší než v režimech nedemokratických, dnešní doba a její moderní technologie nám dávají možnost působit na člověka, aniž by si to daný jedinec uvědomoval.

¹ Srov. HOLÝ, L. *Malý český člověk a skvělý český národ: národní identita a postkomunistická transformace společnosti*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2010, s. 139.

² CABADA, L., KUBÁT, M. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2007, s. 196.

1.2 Důvod výběru tématu

Důvodem, proč jsem si vybrala téma týkající se aktuální české politiky, je téměř totožný se záměrem mého výzkumu. Člověk dokáže při vlastním pozorování politické situace, z výsledků voleb a z nepřeborného množství různých zdrojů zjistit, jaké je nejspíš veřejné mínění české společnosti. Zajímá mě, zda se politický postoj, který si v určité době vytvoříme, ve své podstatě nikdy nezmění. Touto prací bych chtěla dokázat, že aktuální veřejné mínění je spojeno s obdobím v životě člověka, které mělo zásadní vliv na vytváření jeho politického postoje.

Jelikož předpokládám, že období vzdělávání má na tvorbu politického postoje jedince významný vliv, jako hlavní záměr této práce jsem vybrala právě pohled na českou politiku očima generací, které vyrůstaly kolem roku 1989. Česká republika aktuálně zažívá různé politické problémy. Ty nejvyhrocenější se týkají především premiéra Andreje Babiše a prezidenta Miloše Zemana. Právě s názorovou neshodou občanů na osoby pana premiéra a pana prezidenta je spojená polarizace české občanské společnosti. Co je příčinou? Je to generační zlom? Přímá volba prezidenta? Internetové diskuze? Politické kampaně?

1.3 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je verifikace či falzifikace výchozí hypotézy, která říká, že přímý kontakt s politickým režimem před rokem 1989 a konkrétně se Sametovou revolucí zásadně ovlivňuje politické myšlení člověka. Budu se snažit najít faktory, které ovlivňují rozhodování občanů z hlediska volby jejich kandidátů. Co a kdo lidi ovlivňuje v jejich úsudcích? V kontextu 20. a 21. století se výzkumy většinou zaměřují na faktory ovlivňující názory člověka, jako jsou např. média, škola, kamarádi, rodina, kolegové, nadřízení, sousedi, postup v kariéře atd. Mě ale zajímá, zda již samotná doba a její atmosféra mají vliv na rozhodování a názory lidí v politických tématech. Cílem mého výzkumu je zjistit, zda má na názory lidí vliv doba, ve které se narodili, resp. doba, ve které vyrůstali, a jak může kontakt s totalitním režimem ovlivnit pocity ohledně aktuální české politické scény. Je dnešní doba až moc „milá“ a mladší generace mnoho věcí nedoceňují a podceňují? Vedlejším cílem výzkumu je zjistit, zda lidé při svém rozhodování přemýšlí nad tím, že důsledky jejich rozhodnutí mohou pocítit jejich děti.

Nyní považuji za důležité vysvětlit, jak má čtenář chápat „přímý kontakt s politickým režimem před rokem 1989“. Přímý kontakt znamená život v Československu před rokem 1989 – prožití dětství, dospívání, dospělého života v době, kdy u nás ještě nefungoval demokratický systém. Možná ještě důležitější je otázka, kde je hranice tohoto přímého kontaktu? Je to generace lidí, kteří se nejen narodili před rokem 1989 (jelikož je celkem sporné, zda na člověka narozeného v roce 1987 měl totalitní režim nějaký větší vliv, jehož důsledky by se odrážely v jeho politických názorech), nýbrž tuto dobu zažili alespoň v mladším školním věku (tj. od 6 let), kdy už má na jedince vliv více sekundárních sociálních skupin (škola, vrstevníci, učitelé, úředníci apod.), a nastává období vývoje rozumových schopností. „Dítě se v tomto období projevuje jako strážlivý realista, který se zajímá o fakta a o to, jak věci fungují. Ve vývoji inteligence se objevují konkrétní logické operace.“³. V tomto věku lidé začínají získávat velké množství informací, které musí zpracovávat, a utvářejí si vlastní názory. Přímým kontaktem tedy není výchova rodičů, kteří prožili značnou část svého života před Sametovou revolucí.

Otázka, která vyvstává, zní, zda tato zkušenost či přímý kontakt je výhodou či omezením při uvažování člověka v dnešní době. Vždyť demonstrace 17. listopadu 1989 byla vedena především mladými lidmi, studenty, kteří nezažili nebo vzhledem ke svému věku ještě nevnímali okupaci Československa v roce 1968, která byla v dané době stejně zlomovým bodem, jako je pro nás dnes Sametová revoluce. Byla to snaha vyrovnat se západnímu světu, snaha o prosazení svobody jednotlivců (vzdělávání, cestování, obchodování, odstranění cenzury atd.), po které netoužili pouze mladí lidé, nicméně právě nebojácnost a nezkušenost mladého člověka byla velkou výhodou v tomto „boji“.⁴

1.4 Spojení s oborem transkulturní komunikace

Tato práce je studií, ve které se snažím potvrdit či vyvrátit hypotézu, že generace jako určitá skupina lidí, kterou spojuje především podobný věk a ukotvení v dějinách, je důležitým aspektem k přemýšlení při transkulturní komunikaci. Každý člověk v běžném životě vnímá, že lidé podobného věku mají také podobné základní hodnoty, priority a principy chování a

³ BAUEROVÁ, V. *Etapy psychického vývoje lidského života*. In: Ústav práva a právní vědy [online]. © 2020. 5.2.2019 [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://www.ustavprava.cz/blog/2019/02/etapy-psychickeho-vyvoje-lidskeho-zivota/>

⁴ Srov. HOLÝ, L. *Malý český člověk a skvělý český národ: národní identita a postkomunistická transformace společnosti*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2010, s. 142.

jednání. Musíme si tedy uvědomit, že generace mají velký vliv na kulturu, ve které se nachází, a zároveň kultura bezpochyby velmi ovlivňuje jednotlivé generace. Pokud budeme předpokládat, že je příslušnost k určité generaci faktorem ovlivňující veřejné mínění, lze při zkoumání jiné kultury přizpůsobit naše jednání na základě tohoto vědomí. To nám může pomoci při výzkumu k ještě lepšímu pochopení a snadnějšímu hledání určitého konsenzu, a to jak mezigeneračně, tak mezikulturně. Neopomenutelnou proměnnou je možnost změny postoje člověka na základě určité extrémní zkušenosti, konkrétně události, která má vliv na celou společnost, a právě tato transformace by také měla být brána v potaz při uvažování o kulturách. Transkulturalita práce spočívá též v promýšlení, jak mohou být hranice mezi jednotlivými generacemi překračovány.

1.5 Způsob zpracování

Celá práce bude opřena o řádný teoretický základ, který byl definován již v úvodu. Velmi důležitým bodem bylo jasné vytyčení cíle celé bakalářské práce. Nyní si popíšeme několik základních termínů a zanalyzujeme pojem generace, jenž hraje velkou roli v našem výzkumu. Jednou ze stěžejních kapitol bude Atmosféra současné české politiky, ve které celkově analyzují vybrané současné problémy v české politice, na které se v této práci chci zaměřit. Pro důkladnější výsledky bude součástí bakalářské práce kvalifikovaný výzkum pomocí rozhovorů. Práce by měla vyústit v transkulturní reflexi možného překračování mezigeneračních hranic a mezigeneračního neporozumění.

2 Generace

2.1 Co je to generace?

Tato bakalářská práce se zaměřuje na aktuální českou politiku očima různých generací, proto je důležité pojem „generace“ řádně popsat. Chci ukázat, že se na generace může nahlížet z různých perspektiv, a zároveň vysvětlit, jaké členění bude stěžejní právě pro tuto práci.

V sociologické encyklopedii je psáno, že generace je „velká, soc. diferencovaná skupina osob, které jsou spojené dobově podmíněným stylem myšlení a jednání a prožívající podstatná období své socializace ve shodných hist. a kult. podmínkách. V přeneseném slova smyslu označuje pojem g. i myšlenkové proudy, ideje, tech. výrobky (viz např. generace počítačová) na stejné úrovni řešení, vycházející ze shodných předpokladů.“⁵. V tomto duchu se nesou i další popisy tohoto pojmu, tudíž generace je skupina osob, která se socializuje v podobných historicky neopakovatelných podmínkách. Důsledkem jsou podobné postoje, myšlení a jednání jedinců. Trvání jedné generace je většinou 15 – 20 let.

Jednou z nejznámějších teorií o generacích je zamyšlení maďarského sociologa Karla Mannheima v jeho eseji *Das Problem der Generationen* z roku 1928. Mannheim zastává sociologický přístup, který je dle jeho slov „jeden z neocenitelných průvodců pochopením struktury sociálních a intelektuálních hnutí“⁶. Jeho teorie je založena na porovnávání generace se sociální skupinou, přičemž klíčovým pojmem je sociální postavení člověka ve společnosti. Důležitým aspektem je původ a udržitelnost vztahů jednotlivců v rámci jedné generace. Mannheimova teorie generací jako univerzálních procesů předurčených biologickým rytmem je založena na zdánlivě nesourodých vlastnostech, které však vždy slouží ke sjednocení dané generace. Jedna generace se vyznačuje podobným způsobem chování, cítění a myšlení. Tato teorie byla ještě dlouho velmi používanou a lze ji označit za klasický sociologický pohled.⁷

V září roku 1994 byl publikován článek, který říká, že dnes je sice tato teorie již překonaná, nicméně určité myšlenky a data, se kterými Mannheim přišel a prezentoval je,

⁵ KABÁTEK, A: *Generace*. In: Sociologická encyklopedie [online]. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Generace>

⁶ MANNHEIM, K. *The Problem of Generations*. In: Kecskemeti, P. (ed.): *Essays*. Abington: Routledge, 1952, s. 286.

⁷ Srov. MANNHEIM, K. *The Problem of Generations*. In: Kecskemeti, P. (ed.): *Essays*. Abington: Routledge, 1952, s. 276–320.

jsou stále velmi hodnotné. Tím tedy upozorňuje, že Mannheimova teorie je nadále velmi přínosnou, jen je třeba ji částečně modifikovat a přizpůsobit moderní době.⁸ Autorem článku je socioložka Jane Pilcher, která se snaží upoutat pozornost britských sociologů a ukázat, že je načase zabývat se pojmem generace. „Říkáme například ‚má generace‘ a ‚ta stará generace‘. Když popisujeme ty, kteří vyrůstali, říkáme v 60. letech, jako patřící ‚generaci šedesátek‘. Mluvíme o ‚několika generacích zpět‘, ‚nové generaci‘ a ‚generační propasti‘. Navzdory představě, že jsou generace tak moc obecně přijímaným faktem, v porovnání k tomu sociologové věnují málo pozornosti významu generace.“⁹ Pilcher ve své práci zdůrazňuje, že i přes svou malou atraktivitu je věk, jako sociologicky významná proměnná, velmi důležitou hodnotou při zkoumání generací, jelikož nám pomáhá porozumět sociálním vztahům, vztahu mezi jednotlivcem a společností a v neposlední řadě také střetu jedince s dějinami.¹⁰

Na generaci, jako jeden z klíčových pojmů v této problematice, můžeme nahlížet z více úhlů. Aleš Kabátek generace popisuje jako „výsledek společenského zrání mládeže v historicky neopakovatelných podmínkách“¹¹ a za důležité považuje rozdělení na generační skupiny, „které spojuje dobově ovlivněné (i když primárně sociálně třídně diferencované) myšlení a jednání“¹² a které dále rozděluje na tři základní úrovně: konkrétně historické generace, generačně kulturní seskupení a generačně zájmové skupiny. Tyto skupiny se liší účelem, za kterým se jejich členové setkávají. Je velmi zajímavé, že Kabátek hovoří o socialistické společnosti, nikoliv o té moderní, resp. porevoluční, a přesto se mnoho popisů shoduje. Také zmiňuje, že společnost v určité době zažívala stagnační vývoj (komunismus a socialismus), který velmi zdeformoval myšlení mladé generace. Ta se naučila brát oficiální a morální způsoby jako překonané a důsledky deformací a nedostatků socialistické společnosti si kompenzuje neoficiálními způsoby.¹³

⁸ Srov. Tento článek byl zveřejněn v časopisu *The British Journal of Sociology*.

⁹ PILCHER J. *Mannheim's Sociology of Generations: An Undervalued Legacy*. In: *The British Journal of Sociology*, vol. 45 (1994), num. 3, s. 481.

¹⁰ Srov. PILCHER J. *Mannheim's Sociology of Generations: An Undervalued Legacy*. In: *The British Journal of Sociology*, vol. 45 (1994), num. 3, s. 493.

¹¹ KABÁTEK, A., P. SAK. *Teoreticko-metodologické poznámky k výzkumu mládeže a generací*. In: *Sociologický časopis*, roč. 25 (1989), čís. 1. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i., s. 23–42.

¹² KABÁTEK, A. *K sociologickému vymezení generačních skupin*. In: *Sociologický časopis*, roč. 25 (1989), čís. 6. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i., s. 589.

¹³ Srov. KABÁTEK, A. *K sociologickému vymezení generačních skupin*. In: *Sociologický časopis*, roč. 25 (1989), čís. 6. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i., s. 588.

Shora popsaná stagnace vývoje společnosti má mimo jiné za následek, že mnoho mladých lidí si myslí, že je možné vydělat velké peníze a získat moc a výhody bez velké námahy. Tato jejich představa je podporována různými reklamními společnostmi a médii, která zaplňují veřejný mediální prostor různými reklamami a sděleními, jejichž motta jsou např. "v 18 milionářem", "nepotřebujete titul, abyste byli milionářem" apod. A nesmíme zapomenout na sociální sítě, které nabízí nahlédnutí do světa slavných a bohatých lidí. Mnoho lidí se pod vidinou stejného života maximálně zadluží a do konce života své dluhy, které napáchali nerozumně ve dvaceti letech, splácí. S mocí roste chuť. Bohužel jediná možnost, jak úspěšně přežít v současném světě, je mít nezlomnou vůli se po každém pádu zase zvednout.

Generace se obvykle rozdělují chronologicky, jedno z možných rozdělení je následující:

- Generace Baby boomers,
- Generace X (Husákovy děti),
- Generace Y (Mileniálové),
- Generace Z,
- Generace Alfa.

Tuto generační kontinuitu nalezneme vždy trochu jinou, neboť každý autor si trvá na jednotlivých generacích přizpůsobuje vlastnímu přesvědčení. Časopis Forbes nabízí rozdělení: 1946–1967, 1968–1982, 1983–1998, vše po roce 1998 a Generaci Alfa neuvádí¹⁴. Institut interní komunikace rozděluje generace následovně: 1946–1964, 1964–1980, 1980–1995, vše po roce 1995 a Generaci Alfa neuvádí¹⁵. Na Wikipedii se dočteme rozdělení: 1946–1964¹⁶, přibližně 1965–1985¹⁷, 1974 (1982)–2004¹⁸, 1985 (1991)–2010, vše po roce 2010 (nepojmenované).¹⁹

¹⁴ Srov. *Tabulka generací – Boj o generace...* In: Forbes.cz [online] [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <http://generace.forbes.cz/tabulka/>

¹⁵ Srov. *Jak na generace X, Y, Z?* In: Institut moderní komunikace [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: <https://www.institutik.cz/jak-na-generace-xyz/>

¹⁶ Srov. *Generace Baby boomers*. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_Baby_boomers

¹⁷ Srov. *Generace X*. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_X

¹⁸ Srov. *Generace Y*. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_Y

¹⁹ Srov. *Generace Z*. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_Z

2.2 Generační zlom

V této práci se snažím zjistit, zda „generační zlom“ jako hranice postojové a názorové diference, ovlivňuje aktuální politickou situaci v České republice. Generace můžeme rozdělit dle určitých historických událostí. „Obecně lze říci, že v období velkých spol. změn vyžívá více kult. a hist. generací než v obdobích dlouhodobé stability spol. poměrů. Avšak každé období stability je předznamenáno obdobím změn (často bouřlivých), které budoucímu zklidnělému vývoji vtisknou podstatné rysy a tím dají i podobu g., která se v tomto období utváří.“²⁰

Generační zlom tedy nejčastěji vzniká v období, kdy se mění politický systém. Tyto generační zlomy jsou častější v nedemokratických politických systémech, protože „slabost diktatury totiž spočívá v tom, že s největší pravděpodobností dříve nebo později zničí plody svého úspěchu, neboť – kvůli absenci svobody – nedokáže své omyly včas odhalit a přiměřeně na ně reagovat.“²¹ Všechny totalitní režimy jsou silné v období nepokojů a konfliktů, ale lidsky dlouhodobě nesnesitelné. Takové režimy nejsou založeny na kontinuitě. Neexistuje žádný ideální politický režim, který by uspokojil všechny občany. Musíme tedy hledat cestu nejmenšího odporu. Cestu, jejíž cíl nebude nikdy dokonalý, ale cestu, jež bude lidsky snesitelná, protože bude nabízet čas a svobodu. Demokracie by měla být, dle mnoha odborníků i neodborníků, mimo jiné právě v tomto ohledu nejvhodnějším politickým systémem. Proč? Demokracie je „...systém, který umožňuje zbavit se bez krveprolití vlády, jejíž politiku veřejnost pokládá za špatnou.“²² To nám diktatura, jako velmi nebezpečný systém vládnutí, nenabízí. Demokracie je vlastně „...instituce vyzbrojená proti diktatuře“²³. „Problém demokracie (či politiky) nespočívá primárně v tom, jak nalézat nejlepší řešení (ta totiž neexistují nebo nevíme, která to jsou), ale v tom, jak napravovat řešení špatná.“²⁴ Právě hledání cesty k demokracii, nebo k jejímu vyššímu stupni, bývá často charakteristickým rysem nově nastupující generace.

²⁰ KABÁTEK, A: *Generace*. In: Sociologická encyklopedie [online] [cit. 28.06.2020]. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Generace>

²¹ MÜLLER, K. B. *Politická sociologie. Politika a identita v proměnách modernity*. Praha: Portál s.r.o., 2008, s. 46.

²² Tamtéž s. 48.

²³ Tamtéž, s. 47.

²⁴ Tamtéž s. 48.

Výjimku v tomto ohledu představují generace Z a generace Alfa, jelikož nevznikají v reakci na změnu politického systému. Tyto generace vznikají v reakci na masový rozvoj technologií. Jedná se především o všude dostupný internet, a díky tomu téměř neomezený přístup k informacím z celého světa.²⁵

Česká občanská společnost zažila své vzestupy a pády. Já se zaměřím na období zhruba od 70. let 20. století do současnosti. Konkrétně se jedná o tři generace – generace X, generace Y a generace Z. Tato pojmenování pochází ze Spojených států amerických, v Čechách můžeme generaci X, resp. lidi narozené od poloviny 70. let, nazývat „Husákovy děti“. Pro generaci Y se také používá označení „Mileniálové“, které opět nepochází z Čech, ale ze Spojených států amerických. Tyto termíny se více než v politologii a sociologii používají v ekonomii pro analýzy společností např. při zkoumání zaměstnanosti či cíleného prodeje. Pro tuto práci jsou tato pojmenování také vhodná.

2.3 Generace X

Příslušníci generace X se narodili zhruba v polovině 60. let 20. století. Již bylo zmíněno, každá generace vzniká reakcí na určitou významnou událost. Tato generace vzniká jako reakce na invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa, která se stala v noci z 20. na 21. srpna 1968. Zajímavostí je, že skupina odpůrců byla složena primárně ze studentů vysokých škol, ti vydrželi protestovat i dlouho po okupaci ČSR. Období od vpádu sovětských vojsk až po Sametovou revoluci je také označováno jako normalizace.²⁶

Okupace ČSR a začátky normalizace mají na svědomí také radikální formy protestu formou sebeupálení. V Česku je jistě nejznámějším člověkem spojeným s touto formou protestu Jan Palach. Není ale jediným. Jedním z jeho následovníků byl také např. Jan Zajíc. Tito lidé chtěli svými činy probudit společnost z letargie a motivovat ji k protestům a manifestacím, což je známo z dopisů, které zanechali.²⁷

Václav Havel ve svém textu *Moc bezmocných* (1978) tuto dobu, resp. 70. léta, nazývá post-totalitní režim. Post-totalitní režim se dotýká člověka na každém kroku a je prolezlý lží.

²⁵ Srov. *Generace Z*. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_Z

²⁶ Srov. VLČEK, T. *Události v ČSSR v roce 1968*. In: Totalita.cz [online]. ©1999–2020 Tomáš Vlček [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <http://totalita.cz/vysvetlivky/cssr68.php>

²⁷ Srov. GYMNÁZIUM ŠUMPERK. *Příběh Jana Zajíce*. In: Příbehjanazajice.cz [online] [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <http://www.pribehjanazajice.cz/panely/06/>

Byrokracie se nazývá vládou lidu, okupace bratrskou pomocí atd. Moc je v zajetí lži a vše se falšuje. Policejní aparát nechrání občana, nýbrž lež před pravdou a všichni předstírají, že nic nepředstírají. Havel nabízí dvě možnosti, buď člověk může lež přijmout a „žít ve lži“, nebo se může lži vymanit a „žít v pravdě“. Pokud se bude člověk snažit žít se lží, i přestože jí nebude věřit, stvrzuje tím takový systém. Vládnoucí vrstvě nejde o to, aby lidé opravdu věřili takové ideologii. Z vnějšího pohledu se zdá být vše tiché a dobře probíhající, ale to jen kvůli skutečnosti, že většina nepokojů probíhá latentně, ale o to více nebezpečné tyto spory jsou. Post-totalitní režim je velmi křehký, jelikož je založen na lži, proto byrokraté trestají i sebemenší prohřešky. Ti, co trestají, to dělají také ze strachu a možná se bojí více než ti, které trestají. Lidé, kteří dokážou „žít v pravdě“, si jednoduše chtějí zachovat svou důstojnost. Pokusy o revoluce v této době nebyly jen příčinou jakéhosi probuzení společnosti, nýbrž také konečným důsledkem v období, ve kterém se nadále nedalo důstojně žít. V post-totalitním režimu není opozice, jelikož tento systém jí nedává prostor. Na druhou stranu můžeme říct, že opozice je vlastně každý, kdo je proti tomuto systému. Termín opozice se zde kryje s pojmem „disidentství“, za které považoval post-totalitní režim i Chartu 77. Chartisté byli považováni za nepřátele.²⁸

Tito lidé zažili po dlouhou dobu vládu Komunistické strany Československa, tudíž si nyní užívají všechny výhody demokracie a svobody – cestování, pestré vaření atd. Pokud se jedná o charakterové vlastnosti, tito lidé jsou velmi zodpovědní, nedělají dluhy a nejsou konfliktní. Jsou to ti, kteří řádně docházejí do zaměstnání a nyní jsou na velmi dobrých pozicích.²⁹ Práce je základem pro zabezpečení rodiny, proto se musí řádně pracovat. Této generaci nejsou cizí manuální činnosti. Dnes se tito lidé také označují jako „stará škola“.

2.4 Generace Y

Příslušníci generace Y se narodili v 80.-90. letech 20. století. Generace Y vznikla jako reakce na události v roce 1989, tedy osvobození Československa a Sametovou revoluci. „Českoslovenští normalizátoři, dosazení k moci sovětskou okupací ze srpna 1968, až do podzimu 1989 tvrdě odmítali jakékoli změny. Od srpna 1988 však sílily projevy občanské

²⁸ Srov. HAVEL. V. *Moc bezmocných*. Praha: Lidové noviny, 1990.

²⁹ Srov. *Generace XYZ – seznamte se*. In: Gradua – otevřené vzdělávací kurzy a školení, vzdělávání zaměstnanců na míru, profesní vzdělávání, certifikace, rekvalifikační kurzy a personální poradenství [online]. ©2015 Gradua-CEGOS s.r.o. [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://www.gradua.cz/blog/vzdelavani-zamestnacu/generace-xyz.html>

nespokojenosti, které se i přes masivní nasazení represivních bezpečnostních sil nepodařilo zastavit. Brutální potlačení vzpomínkové demonstrace studentů na Národní třídě v Praze v pátek 17. listopadu 1989 se pak stalo impulsem k rozhodujícímu střetu občanů s totalitní mocí. Akce příslušníků Bezpečnosti vyvolala všeobecné rozhořčení veřejnosti a bezprostřední protestní demonstrace.³⁰ 23. listopadu tyto nepokoje vyústily v ustavení rozhlasového Občanského fóra. Následně se díky tomu nepokoje postupně uklidnily.³¹

Politici se tak urputně snažili, aby jejich systém vytrval, že zapomněli ctít základní myšlenky, díky kterým si získali na začátku mlčící a neutrální masy. Přestali být atraktivní pro mladé generace, a tak přichází začátek nedůvěry vůči stávajícímu politickému aparátu. Mladá generace plná odvahy se začala odvracet od systému a prezentovat svůj odpor. Nyní už to nejsou jednotlivé mlčící masy, ale jeden velký davový shluk, který hlásá nedůvěru k vládnoucí politické straně. Individuální problémy začínají být pro člověka opět důležitými a na tomto základě se odmítají podřizovat politickému systému, chtějí se sdružovat do mas, kde mohou vyjádřit svůj názor.³²

Atmosféru této doby vystihují slova svoboda, naděje, změna a vášeň. V této době měl člověk v živé paměti režim před Sametovou revolucí, tudíž si každý užíval svobodu a volnost, které se mu dostávalo. Mnoho lidí nevědělo, co je povoleno, co je zakázáno, všechno se teprve tvořilo, tudíž hranice nebyly jasně nastaveny.

Tato generace je stále pracovitá, nicméně své peníze mnohem více utrácí, a to např. za dovolené v zahraničí a vše, co jim nebylo umožněno v dětství za socialismu. Zaměstnání již nejsou stálá a je v pořádku je střídát. Také je v této vrstvě mnoho podnikatelů. Lidé si začínají brát hypotéky a úvěry, protože nechtějí čekat, až si sami naspoří.³³

Posouvá se věk, kdy lidé zakládají rodinu, nejprve je třeba si řádně užít nezávislý život. Tato generace si užívá rozmanité kuchyně. Často mívají mnoho přátel. Také by se tato generace dala rozdělit na dvě skupiny, první skupina rozumí elektronice a druhá spíše ne. Celkově je faktem, že tato generace tráví již mnohem více času na internetu a má profily na

³⁰ RŮŽIČKA, D. *Rok 1989, Sametová revoluce, role rozhlasu a televize*. In: Totalita.cz [online]. ©1999–2020 Tomáš Vlček [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1989/1989_sp_11.php

³¹ Srov. RŮŽIČKA, D. *Rok 1989, Sametová revoluce, role rozhlasu a televize*. In: Totalita.cz [online]. ©1999–2020 Tomáš Vlček [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1989/1989_sp_11.php

³² Srov. ARENDT, H.: *Původ totalitarismu I–III*. Praha: OIKOYMENH, 2013, s. 429–455, 621–645.

³³ Srov. *Generace XYZ – seznamte se*. In: Gradua – otevřené vzdělávací kurzy a školení, vzdělávání zaměstnanců na míru, profesní vzdělávání, certifikace, rekvalifikační kurzy a personální poradenství [online]. ©2015 Gradua-CEGOS s.r.o. [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://www.gradua.cz/blog/vzdelavani-zamestnacu/generace-xyz.html>

sociálních sítích. “Mladé zajímají nové technologie a trendy. Prioritou je pro ně jejich vlastní prospěch. Přitom jsou komunikativní, vytvářejí přes internet komunity přátel s podobnými zájmy, jsou otevření novým myšlenkám.”³⁴

2.5 Generace Z

Príslušníci generace Z se narodili nejdříve ve druhé polovině 90. let. Trvání této generace je sporné vzhledem ke skutečnosti, zda daný zdroj uznává existenci také další generace, kterou je generace Alfa. Generace Z nevznikla v reakci na dějinnou událost, jako je krutá válka nebo jiný dějinný zlom, a s ním spojené politické procesy. Tato generace zažila pouze demokracii, svobodu a nejen dostatek, ale i přebytek různých statků. Lidé žijí v digitálním světě. Technologie nejen, že nejsou této generaci cizí, jsou součástí jejich každodenního života od velmi útlého věku. Místo, které je téměř kdekoli na světě, je dostupné. S lidmi tisíce kilometrů daleko je běžné být denně v kontaktu. Lidé jsou závislí na internetu. Práce, studium, společenský život, ve všech dalších oblastech života je nezastupitelná úloha internetu. Vymezit by se tato generace dala mimo jiné tak, že jsou to děti generace X. Generaci Z můžeme také rozdělit na dvě skupiny podle výchovy rodičů. První skupinou jsou lidé, jež rodiče vychovávali podobně, jako byli vychováváni sami, tedy tvrdou a důraznou výchovou, která vede k pracovitosti a chování s určitými morálními hodnotami. Druhá skupina jsou lidé, kterým se dostává přebytku bez zásluh. Rodiče chtějí dát dětem vše, co oni jako děti mít nemohli, ale neuvědomují si, že taková výchova může vést k neschopnosti užít se a prosadit se sám v dospělosti.

Tato doba přináší jiný typ války, digitální. Starší generace mají tendence kritizovat mladší generace pro jejich nezodpovědnost. Tito lidé si ale neuvědomují, že moderní otevřený a dostupný svět je velmi nebezpečný. Generace Z musí být „společensky odpovědnější díky většímu přístupu k velkému fondu informací on-line, jsou si více vědomi moderních výzev, jako je terorismus a změna klimatu.”³⁵

Není to jen sám digitální svět, co nás ovládá, ale především lidé skrze něj. „Jak zrádné může být prostředí internetu? Pro dnešní děti je virtuální svět stejně reálný jako ten skutečný.

³⁴ MAJER, J.: *Nový klient: Generace Y*. In: Finmag.cz [online]. ©2020 Partners media. 28.8.2007 [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://finmag.penize.cz/penize/261670-novy-klient-generace-y>

³⁵ *Consumers of Tomorrow. Insights and Observations About Generation Z* [online]. ©2011 Grail Research, LLC [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/johnyvo/consumers-of-tomorrowinsightsandobservationsaboutgenerationz-25226677>

Svět počítačových her je dětem z generace Z (narozeným od poloviny 90. let) bližší než hřiště za domem a sociální sítě samozřejmým místem komunikace s vrstevníky. V touze objevovat ale zapomínají na rizika...³⁶ Nepříjemné ovládání, vyhrožování a urážení lidí prostřednictvím internetu, to je kyberšikana. Kyberšikana může vést až k trvalým psychickým následkům, poruchám či dokonce až k sebevraždě. „Psychická šikana spojená s fyzickým násilím může způsobit sebevraždu stejně jako vydírání prostřednictvím internetových služeb. Provozovat kyberšikanu je však velmi snadné. Na rozdíl od šikany, ve které musí existovat fyzická převaha útočníka nad obětí, u ní tyto rozdíly vzhledem k anonymitě uživatelů internetu mizí.“³⁷

Tato generace je velmi dobře jazykově vybavena. Trávení času na internetu, kde je mnoho informací v cizím jazyce, především v angličtině (hry, známé osobnosti na soc. sítích, filmy, seriály, články atd.), způsobuje přirozený zájem lidí o jiný jazyk. Často je znalost cizího jazyka vyžadována zaměstnavateli, jelikož se daří mezinárodnímu obchodu. Generace Z si občas raději více užívá, než pracuje a své peníze utrácí za to, co je „in“. Mnoho lidí si vydělává své peníze již v útlém věku prostřednictvím sociálních sítí a YouTube. Často místo osobního kontaktu preferují konverzace s využitím aplikací Messenger či WhatsApp. Odhalují a nestydí se mluvit o tématech, která byla do této doby tabuizovaná.³⁸

Také politika je nyní bližší každému člověku, jelikož je značnou součástí života na internetu. Politikové vytváří kampaně za miliony korun. Tyto kampaně mají za úkol zaujmout člověka, následně oslnit a zajistit si jeho volební hlas. Mladé generace silně vnímají tyto reklamy, a pokud chtějí nabýt vědomosti, vyhledávání na internetu je pro ně téměř vždy první volbou. Na internetu nalezneme mnoho informací, je však nutné si ověřovat zdroj těchto informací pro jejich pravdivost – na to lidé často zapomínají.

³⁶ KUDRNOVÁ, V.: *Křehké vztahy generace "Z"*. In: Hospodářské noviny [online]. ©1996–2020 Economia, a.s. 3.9.2015 [cit. 22.06.2020]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-64542830-krehke-vztahy-generace-z>

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Srov. *Tabulka generací – Boj o generace...*. In: Forbes.cz [online] [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <http://generace.forbes.cz/tabulka/>

3 Atmosféra současné české politiky

3.1 Atmosféra současné české politiky

„Česká politická kultura se vyvíjela a vyvíjí jako specifická charakteristika českého národa a politického a společenského systému České republiky. Její zvláštní rysy jsou podmíněny především historickým vývojem českých zemí, resp. Československa, který byl v průběhu 20. století poznamenán několika zvraty.“³⁹ Vývoj 20. století má stále značný vliv na aktuální politiku. Občané, kteří nejsou příznivci doby před revolucí, resp. socialismu, mají tendence se vymezovat vůči období po druhé světové válce až do Sametové revoluce. Tato potřeba vymezení jistě pramení z obav, že by se socialismus mohl do Česka vrátit.

Jednotnost našeho státu, ve kterém jsou tolerovány a vyžadovány menší přirozené konkurenční boje politických stran a jednotlivých politiků, se aktuálně natolik transformuje v jeden emočně nabitý a nepřekonatelný boj, který doslova ničí jednotnost naší občanské společnosti. Česká společnost se nyní nachází v krizovém stavu, jelikož je nabádána k vyjádření vlastního názoru jednotlivce, přičemž pokud jednotlivec svůj názor vyjádří na špatném místě a ve špatném okamžiku, je okamžitě lynčován. Právě z důvodu obav vyjádřit osobně svůj názor se lidé rádi sdružují ve skupině se stejným názorem.

Mimo jiné s tímto úmyslem byl v lednu roku 2018 založen spolek Milion chvilek, z.s.⁴⁰ známý též jako Milion chvilek pro demokracii, který usiluje o podporu demokracie, která by měla zajistit všem lidem příjemné, a především spravedlivé podmínky žití. Také se snaží přiblížit složité politické procesy běžným občanům, aby pochopili skutečné záměry jednání některých politiků. Jejich cílem je „...podpora a kultivace demokratické kultury, občanské angažovanosti a veřejné diskuse v České republice“⁴¹, protože na každém z nás záleží a každý z nás občanů ČR může reagovat, pokud není spokojen s politickými procesy. Spolek vznikl především v reakci na chování a jednání pana premiéra Andreje Babiše, který se jako majitel mnoha společností a zároveň zastávající funkce premiéra země ocitl v údajném

³⁹ VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 225.

⁴⁰ Srov. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [online]. ©2012–2015 Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 24.06.2020]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=1003163&typ=PLATNY>

⁴¹ *O nás a kontakt*. In: Milionchvilek.cz [online]. ©2017–2020 MILION CHVILEK, Z. S. [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: <https://www.milionchvilek.cz/o-nas>

střetu zájmů. V září roku 2017 byl Andrej Babiš obviněn ze spáchání zvláště závažného zločinu dotačního podvodu a poškození finančních zájmů Evropské unie.⁴² „Podstatou případu je to, že Farma Čapí hnízdo původně patřila Babišovu holdingu Agrofert. V prosinci 2007 se přeměnila na akciovou společnost s akciemi na majitele a později získala padesátimilionovou evropskou dotaci v programu pro malé a střední podniky, na niž by jako součást Agrofertu neměla nárok. Po několika letech se společnost pod Agrofert vrátila. Babiš vlastnil holding do předloňského února, pak jej vložil do svěřenských fondů. Babiš dlouhodobě obvinění odmítá.“⁴³ Toto obvinění bylo v srpnu roku 2019 staženo, ale v prosinci zase obnoveno, a to na základě rozhodnutí nejvyššího státního zástupce Pavla Zemana.⁴⁴ Nyní vyšetřování stále probíhá.

Další pozornost je soustředěna na chování prezidenta Miloše Zemana. Jedná se především o jeho svérázné vyjadřování, které údajně není hodno prezidenta České republiky. „Prezident je hlavou státu a z výkonu funkce není nikomu odpovědný; nemůže být během funkčního období odvolán. Po dobu pětiletého funkčního období reprezentuje ČR navenek a symbolizuje vnitřní a vnější svrchovanost státu.“⁴⁵ V reakci na chování prezidenta Zemana v dubnu roku 2019 byla sepsána ústavní žaloba na jeho osobu.

Tato ústavní žaloba na prezidenta republiky má za cíl především určit a vymezit mantinely prezidentského mandátu, a to jak pro aktuální období, tak i do budoucna. Navíc hlavní iniciátor senátor Václav Láska uvádí, že nereagování na chování pana prezidenta vlastně znamená, že s jeho chováním souhlasíme.⁴⁶

Při řešení těchto závažných problémů, které výše zmiňuji, se česká společnost velmi roztržila. O tomto rozdělení společnosti, především na základě voleb a zvolení prezidentem

⁴² Srov. ČERMUSOVÁ, T., CIBULKA, J., GURYČOVÁ, K., KEDROŇ, R. *Kompletní obvinění z kauzy Čapí hnízdo: prostudujte si důkazy, které spustily stíhání premiéra Andreje Babiše*. In: iROZHLAS.cz [online]. ©1997–2020 Český rozhlas. 30.9.2019 [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravodomov/babis-kompletni-sdeleni-obvineni-dukazy-capi-hnizdo-dokument_1909300600_cib

⁴³ *Proti Babišovi se vede stále stejné trestní stíhání, Šaroch nemusí žádat Sněmovnu o jeho vydání*. In: Euro.cz [online]. ©2020 Mladá fronta a. s. 3.1.2020 [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/politika/proti-babisovi-se-stale-vede-stejne-trestni-stihani-saroch-nemusi-zadat-snemovnu-o-jeho-vydani-1478635>

⁴⁴ Srov. VAVERKOVÁ, K. *Státní zástupce zastavil trestní stíhání Andreje Babiše juniora*. In: Echo24.cz [online]. ©2020 ECHO MEDIA, A.S. 4.2.2020 [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/SfcTW/statni-zastupce-zastavil-trestni-stihani-andreje-babise-juniora>

⁴⁵ VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 377.

⁴⁶ Srov. ČERMUSOVÁ, T., CIBULKA, J., GURYČOVÁ, K., KEDROŇ, R. *Kompletní obvinění z kauzy Čapí hnízdo: prostudujte si důkazy, které spustily stíhání premiéra Andreje Babiše*. In: iROZHLAS.cz [online]. ©1997–2020 Český rozhlas. 30.9.2019 [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravodomov/babis-kompletni-sdeleni-obvineni-dukazy-capi-hnizdo-dokument_1909300600_cib

pana Miloše Zemana, píšou i zahraniční noviny. Server BBC uvádí, že „dnes je země rozdělena tak, jako nikdy před prezidentem Zemanem...“⁴⁷, a to především kvůli jeho východním a levicovým tendencím a radikálnímu odmítavému názoru vůči islámským imigrantům a podpoře islamofobie.⁴⁸ Chování našeho prezidenta popisují jako „...náruživě kouřícího, těžce pijícího politika staré školy...“⁴⁹, který právě tímto chováním uvádí do rozpaků (v negativním slova smyslu) ne malé množství lidí.⁵⁰

3.2 Volby

3.2.1 Volby v České republice

Politický systém v České republice je založen na svobodné soutěži politických stran a hnutí. Hlavou státu je prezident, který je od roku 2012 volen přímou volbou, a to na základě novely ústavního zákona. V lednu roku 2013 si voliči touto přímou volbou ve druhém kole zvolili prezidentem země Miloše Zemana, který o pět let později, v roce 2018, svou funkci znovu obhájil.⁵¹

Poté u nás mimo jiné probíhají volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Konají se tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva podle zásad poměrného zastoupení.⁵²

Poslední volby do Poslanecké sněmovny se konaly 20. a 21. 10. 2017 a zvítězilo hnutí ANO 2011, jehož předsedou je Andrej Babiš. Andrej Babiš byl 31. 10. 2017 pověřen jmenováním vlády a 6. 12. 2017 byl jmenován premiérem České republiky. Vláda jmenovaná Andrejem Babišem ovšem v lednu roku 2018 nezískala důvěru Poslanecké sněmovny a podala demisi. Miloš Zeman v červnu roku 2018 jmenoval Andreje Babiše podruhé premiérem a s ním i další vládu, která již důvěru získala (byla složena ze zástupců ANO, ČSSD a nepřímo ji

⁴⁷ CAMERON, R. *Czech election: The politically incorrect president dividing a nation*. In: BBC News. ©2020 BBC. 10.1.2018 [cit. 15.06.2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-42619538>

⁴⁸ Srov. Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Srov. Tamtéž.

⁵¹ Srov. JUST, P., BRUNNEROVÁ, O., CHARVÁT, J. *Dobývání Hradu: česká prezidentská volba 2018*. Praha: Togga, 2018, s. 13.

⁵² Srov. *Zákon č. 247/1995 Sb.* In: [Zakonyprolidi.cz](http://zakonyprolidi.cz) [online]. ©AION CS, s.r.o. 2010–2020 [cit. 24.06.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-247>

podporuje KSČM).⁵³ Opozicí vládě ČR je ODS, TOP 09, Česká pirátská strana, KDU-ČSL, STAN a SPD. Opozice má za úkol kontrolovat činnost vlády a chránit demokracii.

Jak reálně dopadla změna způsobu volby prezidenta na českou společnost? Přímá volba prezidenta v roce 2012 přinesla mnoho nešťastných politických událostí. Mnoho z těchto situací bylo na základě snahy posílení moci prezidenta, například ihned po jeho zvolení v roce 2012, když se pokusil vytvořit vládu v čele s premiérem Rusnokem opřenu o stranickou základnu. Miloš Brunclík a Michal Kubát se ve své knize *Kdo vládne Česku? Poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry* snaží zjistit, zda se český prezident nesnaží zneužít svou moc ke změně politického režimu na tzv. poloprezidentalismus.⁵⁴

„Čeští politici sice změnili způsob volby prezidenta, tato změna však nebyla provázena úpravou jeho mocenského posazení. Tradice sice vlivného (politicky, kulturně, morálně), ale nikoli přímo vládnoucího prezidenta byla zachována. Český prezident zkrátka nebyl a není „vládnoucím“ prezidentem. Nedisponuje reálnými výkonnými pravomocemi, pomocí kterých by se mohl stát platnou, a ne pouze formální součástí výkonné moci. Výkonnou moc u nás drží výhradně vláda v čele s premiérem odpovědná parlamentu (Poslanecké sněmovně), což je typickým a klíčovým znakem parlamentního režimu.“⁵⁵ Zavedení všeobecné a přímé volby prezidenta nepřineslo změnu politického režimu, ale jistě prohloubilo nejistotu ne úplně dobře fungujícího parlamentarismu. Tyto změny přispěly jistě k aktuální polarizační krizi a atomizaci české občanské společnosti, jelikož čím více moci dostane občanská společnost, tím více se roztříští.

3.2.2 Studentské volby

Studentské volby mohou být zajímavou sondou do světa právě nastupující generace. Výsledky těchto voleb nám mohou napomoci při uvažování a rozhodování právě o politických tématech, které se týkají dětí a mladistvých. Studentské volby jsou jedním z projektů organizace Člověk v tísni, které se snaží mimo jiné vzdělávat mladé lidi a pomáhat jim s orientací v současném světě. „Pořádáním studentských voleb chceme přispět k aktivnímu, zodpovědnému a sebevědomému občanství budoucích prvovoličů. Naším

⁵³ Srov. *Andrej Babiš*. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Andrej_Babi%C5%A1

⁵⁴ Srov. BRUNCLÍK, M., KUBÁT, M. *Kdo vládne Česku? Poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry*. Brno: Barrister & Principal Publishing, 2017, s. 122.

⁵⁵ Tamtéž, s. 122.

cílem je, aby se studenti středních škol na základě vlastních zkušeností s pořádáním voleb seznámili s principy zastupitelské demokracie a s volebním systémem České republiky.⁵⁶ Čím dříve si člověk začne uvědomovat svou občanskou identitu, tím dříve si bude schopen vytvořit svůj vlastní politický postoj, který si bude moci od 18 let obhajovat tím nejlepším způsobem, totiž účasti při volbách, a to jak pasivně, tak aktivně.

Vzhledem ke skutečnosti, že se dále v této práci zabývám především prezidentskou volbou, považuji za zajímavé zmínit výsledky studentských voleb právě při poslední volbě prezidenta. Tyto studentské volby proběhly v prosinci roku 2017. V prvním kole se zúčastnilo 384 škol⁵⁷ a celkový počet odevzdaných hlasů činil 43559. Volby vyhrál Jiří Drahoš se 14630 hlasy (tj. 33,59 %). Druhý skončil Miloš Zeman s 8689 hlasy (tj. 19,95 %) a na třetím místě se umístil Marek Hilšer s 5764 hlasy (tj. 13,23 %). Druhého kola se zúčastnilo 298⁵⁸ škol s celkovým počtem odevzdaných hlasů 38557. Druhé kolo studentských voleb proběhlo v lednu roku 2018. První místo obsadil Jiří Drahoš s 29250 hlasy (tj. 75,86 %), druhý skončil Miloš Zeman s 9307 hlasy (tj. 24,14 %).⁵⁹

3.3 Polarizační krize a atomizace občanské společnosti

O nezpochybnitelně zásadním vlivu zavedení přímé volby prezidenta na radikální rozdělení společnosti hovoří kniha *Dobývání hradu: česká prezidentská volba 2018*. Autoři této knihy jsou přesvědčeni, že za polarizaci české společnosti stojí právě přímá volba prezidenta ČR a děje se to především vždy v druhém volebním kole, kdy proti sobě stojí už pouze dva fináloví kandidáti. Také je v knize upozorňováno na nepromyšlenost zavedení přímé volby prezidenta, protože odborná veřejnost od začátku upozorňovala na možný negativní dopad na ústavní systém ČR, resp. vykonávání prezidentského mandátu. Jedná se o přidělování mnohem větších kompetencí prezidentu naší republiky, než ve skutečnosti jsou. V České republice je parlamentní systém a funkce prezidenta především ceremoniální a reprezentativní, nicméně prezident Miloš Zeman často osciluje na hranici svých pravomocí, a to dokonce s podporou společnosti. Ke zvyšování kompetencí prezidenta republiky často

⁵⁶ LUKÁŠOVÁ, E.: *Studentské volby do zastupitelstev krajů 2020*, [online]. © Jeden svět na školách. Člověk v tísni, o. p. s. [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/studentske-volby>

⁵⁷ Srov. Zúčastnilo se 171 gymnázií, 170 středních odborných škol a 43 učilišť.

⁵⁸ Srov. Zúčastnilo se 145 gymnázií, 123 středních odborných škol a 30 učilišť.

⁵⁹ Srov. *Výsledky studentských voleb*. [online]. © Jeden svět na školách. Člověk v tísni, o. p. s. [cit. 27.06.2020]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/studentske-volby/vysledky-studentskych-voleb>

přispívá většina kandidátů, „kteří mnohdy v kampaních přicházejí s tématy, která s ohledem na své ústavně vymezené pravomoci nemohou fakticky ovlivnit. V řadě voličů však tím vzbuzují pocit, že prezident zmůže více, než je reálně v jeho možnostech.“⁶⁰

S tím souvisí i soutěž politických stran, která se také buď zredukuje na soutěž mezi dvěma velkými politickými stranami, nebo je „ve hře“ více politických stran a společnost se roztrhne. Politické strany reprezentují velcí politici, kteří jsou často právě tím důvodem, proč občan určitou stranu volí.⁶¹ Základním kamenem politických programů a kampaní je populismus a lidé to ochotně hltají plnými doušky. Aktuálně se situace související s politickými debatami vyostřuje natolik, že přestože člověk často volí pouze menší zlo, tlak ze strany médií a sociálních sítí ho nakonec přivede do stavu, že všechny ostatní názory nedokáže téměř ani tolerovat.

Dalšími důvody atomizace společnosti jsou otázky týkající se globálních problémů např. ekologický systém, migrace, terorismus atd. Řešení těchto témat se již nedá odkládat. Musíme tomu čelit. Avšak jsou to natolik obtížné otázky k nalezení jasného řešení, že v průběhu debat o nich dochází k další polarizaci společnosti.

Český rozhlas zrealizoval projekt „Rozdělení svobodou“ o rozdělení české společnosti po roce 1989, ze kterého lze čerpat zajímavé a důležité informace pro tuto bakalářskou práci. Cílem výzkumu je zjistit, jaká je struktura české společnosti. Celý výzkum se týká především společenských tříd v české společnosti, nicméně pro tuto práci je důležitá část výzkumu o rozdělení společnosti. Výzkum odhaluje několik témat, která jsou předmětem diskuzí v dnešní době. Právě diskutování a rozdílné názory na tato témata jsou příčinami polarizace dnešní společnosti. Mezi výčet těchto témat patří např. obavy z migrace, více rozhodování lidem, méně voleným politikům, společnost je rozdělena na dva tábory, nejistota z budoucího vývoje, zájem o politiku a dění okolo sebe atd. Zde je také zmíněn velmi důležitý fakt, který si člověk nemusí uvědomovat, že rozdílná prezentace názoru nemusí nutně znamenat nesoulad. Společnost se tak může zdát zdánlivě více roztrhnutá, než ve skutečnosti je.⁶² Mnoho z těchto témat můžeme spatřit jako základ

⁶⁰ JUST, P., BRUNNEROVÁ, O., CHARVÁT, J. *Dobývání Hradu: česká prezidentská volba 2018*. Praha: Togga, 2018, s. 248.

⁶¹ Srov. VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 224.

⁶² Srov. PROKOP, D., TABERY, P., BUCHTÍK, M., DVOŘÁK T., PILNÁČEK, M. *Rozdělení svobodou* [online]. Praha: Radioservis, a.s. 2019 [cit. 27.06.2020]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/rozdeleni-svobodou>

několika politických kampaní, a právě ve volebním období se tato polarizace nejvíce projevuje. Vznikají konflikty, které mohou být zcela zbytečné, protože každý jednotlivec nemusí vědět, z čeho pramení skutečnost, se kterou se ztotožňuje a jaké jsou všechny důsledky, pokud by si svůj názor prosadil.

O slovo byl v rámci tohoto projektu požádán také Petr Pithart, který velmi obratně, věcně a výstižně popsal českou společnost z politického hlediska od roku 1989 do současnosti. Otevřel především velké téma nedůvěry lidí v českou politiku a politiky. Dle jeho názoru pramení aktuální nedůvěra občanů v politiku z korupce a machinací, které se v posledních 20 letech prováděly v české politice.⁶³

Závěrem této podkapitoly uvádím, jaký typ politiky, popř. přímo jaké politiky, podporuje konkrétní generace. Rozdělení voličů je nejčastěji interpretováno dle socioekonomických podmínek a stupně vzdělání. Voliče můžeme rozdělit také generačně. Rozdělení nebude zcela přesné, nicméně z výsledků posledních prezidentských voleb je zjištěno, že voliči do 50 let byli příznivci kandidáta Jiřího Drahoše a senioři jsou většími příznivci současného prezidenta Miloše Zemana.⁶⁴ Pokud bychom dle této skutečnosti rozdělili voliče do generací, znamenalo by to, že poválečná generace jsou spíše příznivci Miloše Zemana, tedy sociální demokracie a s důrazem na moc prezidenta. Generace Y a Z jsou spíše příznivci Jiřího Drahoše a jeho moderní a sjednocující politiky.⁶⁵ Výše zmíněné poznatky jsou spíše úvahou nad tématem a musíme je tak i vnímat. Podrobnější informace o pohledu různých generací na politiku přinese právě výzkum, který je součástí této bakalářské práce.

⁶³ Srov. PROKOP, D., TABERY, P., BUCHTÍK, M., DVOŘÁK T., PILNÁČEK, M. *Rozdělení svobodou* [online]. Praha: Radioservis, a.s. 2019 [cit. 27.06.2020]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/rozdeleni-svobodou>

⁶⁴ Srov. ABE. *Typický nevolič? Středoškolák do 50 let. 38 % neaktivních občanů by mohlo rozhodnout volby.* In: Info.cz [online]. ©2001–2020 Info.cz. 25.1.2018 [cit. 27.06.2020]. Dostupné z: <https://www.info.cz/volby/prezidentske-volby-2018/typicky-nevolic-stredoskolak-do-50-let-38-neaktivnich-obcanu-by-mohlo-rozhodnout-volby-22804.html>

⁶⁵ Srov. PROKOP, D. *Prezidentský panel 2018. Odhad účasti a podpory kandidátů ve skupinách voličů.* In: MEDIAN.cz [online]. ©2006 MEDIAN, s.r.o. 28.1.2018 [cit. 27.06.2020]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2018/01/MEDIAN_PANEL_Prezidenti_SKUPINY_VOLICU_v09.pdf

4 Výzkum

4.1 Základní hypotéza a vedlejší cíl

Základní hypotéza

Přímý kontakt s politickým režimem před rokem 1989 a konkrétně se Sametovou revolucí zásadně ovlivňuje politické myšlení člověka, a to napříč generacemi.

Vedlejší cíl

Přemýšlí lidé při svém politickém rozhodování nad tím, že důsledky jejich rozhodnutí mohou jejich děti pociťovat odlišně, právě na základě toho, že nejsou členem stejné generace?

4.2 Metodologie

Jako metodu získávání dat pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala kvalitativní výzkum. V rámci nevelkého počtu účastníků jsem se snažila získat velké množství informací. Výhodami kvalitativního výzkumu jsou vysoká validita (informace, které získám, budou platné) a právě množství dat, která lze získat, jelikož je velká šance na porozumění a možnost aktivně reagovat na respondenta.⁶⁶ Pro sběr dat jsem si vybrala základní nástroj kvalitativního výzkumu, čímž je rozhovor. Respondenti, se kterými jsem vedla rozhovory, jsou rozděleni do tří skupin, a to podle věku a období, ve kterém studovali, resp. generace, které jsou členem. Výzkum je zaměřený na generaci X, generaci Y a generaci Z. Se všemi respondenty jsem vedla strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Jako techniku záznamu informací jsem si zvolila audio záznam na diktafon a psané polní poznámky. Následně jsem provedla analýzu získaných dat a připravila výsledky svého výzkumu k prezentaci. Nakonec jsem vyhodnotila výsledky výzkumu a porovнала se svým předpokladem, z čehož je vytvořen závěr.⁶⁷

⁶⁶ Srov. HANZL, D. *Metody a techniky sociálního výzkumu. Studijní text pro kombinovanou formu studia*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2014, s. 16.

⁶⁷ Srov. HANZL, D. *Metody a techniky sociálního výzkumu. Studijní text pro kombinovanou formu studia*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2014, s. 69-70.

4.3 Technika sběru dat a získávání dat

Jako hlavní a jedinou techniku sběru dat jsem si zvolila strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, a to na základě dvou aspektů. Prvním aspektem je, že při rozhovoru jako kvalitativním výzkumu mohu získat více potřebných informací k tématu než prostřednictvím dotazníku jako kvantifikovaného výzkumu. Druhým aspektem, proč jsem zvolila přímo strukturovaný rozhovor je skutečnost, že pro mnoho lidí je politika citlivým tématem a sami nechtějí projevit názor, pokud nejsou tázáni jasnou otázkou. Vzhledem k situaci ohledně pandemie Covid-19 jsem pět rozhovorů získala online (přes sociální sítě), dva rozhovory v prostředí mého domova a poslední dva rozhovory v pracovním prostředí.

4.4 Rozhovory

Pro kvalitní vývoj a výsledek výzkumu jsem celou přípravu výzkumu konzultovala s vedoucím této práce. Celý výzkum byl koncipován nejen dle členství v určité generaci, tedy dle věku, ale v případě 1. a 2. zkoumané skupiny jsem si pro výzkum vybrala pouze ty respondenty, kteří vyhovovali jedinému nastavenému kritériu (kromě věku), kterým byla angažovanost v politice. Tito respondenti se musí aktivně účastnit politické činnosti v České republice. V případě nejmladší třetí skupiny respondentů jsem výše zmíněné kritérium zrušila, a to pro velmi omezený počet takto mladých lidí angažovaných v politickém dění, a proto jsem pro tuto skupinu respondentů také pozměnila a upravila otázky, na které budou dotazováni během rozhovorů.

4.5 Charakteristika respondentů

První a druhá skupina respondentů, tedy generace X a generace Y, jsou lidé, kteří se aktivně zapojují do politického života v České republice. Jedná se především o komunální politiku, ale někteří respondenti jsou také členové a předsedové různých politických stran na různých úrovních. Politicky angažované respondenty jsem si jako cílovou skupinu zvolila především pro předpoklad již vytvořeného názoru na otázky, které se týkají právě české politiky.

Třetí skupinou jsou mladí lidé, kteří obecně nejsou moc politicky aktivní, a to právě pro svůj nízký věk. Po několika otázkách, které se netýkají aktuální české politiky, se zeptám, zda se o politiku zajímají. Pokud ano, tak se doptám na stejné otázky jako

respondentů z první a druhé skupiny (v rámci témat dvě a čtyři), pokud ne, zajímá mě, na kom nechávají rozhodnutí o politických otázkách.

Respondenty jsem vybrala náhodně ze svého okolí. Měla jsem zájem o rovnoměrné početní zastoupení ve všech generacích. Z odpovědí respondentů, které jsou dále uvedeny, náhodně vyplynulo, že většina respondentů tíhne k „pravici“.

1. skupina respondentů – generace X – lidé, kteří studovali v 70.–80. letech

Tabulka č. 1 - 1. respondent

Věk:	44 let
Pohlaví:	Muž
Profese:	místostarosta města, zastupitel a radní města, předseda MAS
Nejvyšší dosažené vzdělání:	vysokoškolské – magisterský studijní program
Politická příslušnost:	ODS

Tabulka č. 2 - 2. respondentka

Věk:	54 let
Pohlaví:	Žena
Profese:	advokátka
Nejvyšší dosažené vzdělání:	vysokoškolské – magisterský studijní program
Politická příslušnost:	Nestraník (volič ODS)

Tabulka č. 3 - 3. respondent

Věk:	49 let
Pohlaví:	Muž
Profese:	podnikatel (šití konfekce)
Nejvyšší dosažené vzdělání:	úplné střední odborné s maturitou
Politická příslušnost:	TOP 09

2. skupina respondentů – generace Y – lidé, kteří studovali v 80.–90. letech

Tabulka č. 4 - 1. respondentka

Věk:	30 let
Pohlaví:	Žena
Profese:	projektová manažerka na obecním úřadě, toho času na mateřské, zastupitelka obce

Nejvyšší dosažené vzdělání:	vysokoškolské – magisterský studijní program
Politická příslušnost:	nestranič (volič ODS)

Tabulka č. 5 - 2. respondent

Věk:	30 let
Pohlaví:	Muž
Profese:	advokát, předseda komise OSPOD
Nejvyšší dosažené vzdělání:	vysokoškolské – magisterský studijní program
Politická příslušnost:	nestranič

Tabulka č. 6 - 3. respondentka

Věk:	31
Pohlaví:	Žena
Profese:	mateřská dovolená
Nejvyšší dosažené vzdělání:	úplné střední odborné s maturitou
Politická příslušnost:	KDU-ČSL

3. skupina respondentů – generace Z – lidé, kteří studovali po roce 2000

Tabulka č. 7 - 1. respondentka

Věk:	23 let
Pohlaví:	Žena
Profese:	vychovatelka v dětském domově
Nejvyšší dosažené vzdělání:	vysokoškolské – bakalářský studijní program
Politická příslušnost:	nestranič

Tabulka č. 8 - 2. respondent

Věk:	25 let
Pohlaví:	Muž
Profese:	automechanik

Nejvyšší dosažené vzdělání:	úplné střední odborné s maturitou
Politická příslušnost:	nestranič

Tabulka č. 9 - 3. respondentka

Věk:	24
Pohlaví:	Žena
Profese:	prodavačka
Nejvyšší dosažené vzdělání:	úplné střední odborné s maturitou
Politická příslušnost:	nestranič

4.6 Témata a otázky pro 1. a 2. skupinu respondentů

1. Vliv lidí, událostí a věcí na politický postoj člověka.

- V jaké fázi byste řekl(a), že se začal utvářet Váš politický postoj?
- Jaká společnost, resp. jací lidé, na Vás měli zásadní vliv při utváření Vašeho politického postoje? Byli to rodiče, vrstevníci, učitelé, ...?
- Jaký vliv měla studijní léta na Vaše politické smýšlení a chování?
- Přemýšlíte při Vašem rozhodování také nad tím, jaký důsledek může mít Vaše rozhodnutí na budoucí generace, na Vaše děti?
- Měla na Vaše názory vliv nějaká významná událost? Myslím tím, zda by určitá významná událost mohla absolutně změnit Váš politický postoj (např. Sametová revoluce).
- Měli bychom se ponaučit z chování minulých generací, nebo zastáváte názor, že každá situace je spojená s konkrétní dobou?

2. Volby

- Myslíte si, že přímá volba prezidenta je lepší než nepřímá? Proč?
- Koho byste rád viděl na budoucí kandidátské listině? Myslíte si, že usadit na tento post ženu by mohlo být příjemnou změnou?

3. Studentské volby

- Znáte studentské volby? Jaký je Váš názor na tuto akci?

- Myslíte si, že hranice 18 let pro možnost volit je v ČR správná?

4. Aktuální situace v české politice

- Do jaké míry by člověk měl prezentovat své politické názory? Myslíte si, že demonstrace, které začaly v minulém roce probíhat, mohou něco významně změnit? Myslíte si, že toto je jedna z cest k úspěšnému prosazení určitého politického názoru?
- Jak byste řešil(a) imigrantskou otázku z pohledu občana ČR?
- Souhlasíte s opatřeními nastolenými naší vládou v souvislosti s pandemií Covid-19?
- Jak byste několika slovy popsal(a) jednání a chování pana Miloše Zemana ve funkci prezidenta ČR?

4.7 Otázky pro 3. skupinu respondentů

- 1. Myslíte si, že aktuálně nastavený systém školství dává žákům, popřípadě studentům, dobré základní znalosti o politice?**
- 2. Kdy jste dle Vašeho názoru získali poprvé určitý politický postoj?**
- 3. Kdo měl na vznik Vašeho politického postoje největší vliv?**
- 4. Považujete Sametovou revoluci jako událost, která ovlivňuje Váš politický postoj?**
- 5. Znáte studentské volby? Jaký je Váš názor na tuto akci, myslíte si, že hranice 18 let pro možnost volit je v ČR správná?**
- 6. Zajímá Vás aktuálně česká politika?**

Pokud ano – zeptám se na témata 2 a 4 pro 1. a 2. skupinu

Pokud ne

- 1. Necháváte tedy rozhodování o politice na lidech, o kterých si myslíte, že tomu rozumí více než Vy, nebo je Vám to jednoduše jedno?**
- 2. Zajímá se o politiku někdo z Vaší rodiny?**

4.8 Můj předpoklad

Dle mého názoru je generace určitá skupina lidí, kterou spojuje především časové ukotvení v dějinách, tzn. podobný věk a s tím spojené zkušenosti v rámci tohoto období, na které navazují podobně nastavené hodnoty a priority. Člověk je přirozeně společenský tvor, tudíž je ovlivňován společností a zároveň danou společností sám ovlivňuje. V rámci těchto společenských vztahů se zohledněním určitého období v dějinách to znamená, že při vytváření politického postoje je člověk do jisté míry ovlivňován generací, které je členem. Myslím si, že prioritně politický postoj člověka ovlivňuje společnost, ve které člověk vyrůstá, nejčastěji tedy nejbližší rodina. Pokud se v rodině nikdo dospělý o politiku nezajímá, často se o ni nezajímají ani děti. Následně mají vliv na vývoj politického názoru jistě vrstevníci a prostředí školy. Dokonce jsem přesvědčena, že až při studiu vysoké školy může vzniknout zájem o politiku. Názory na politiku a politiky se ale mohou změnit, nicméně určitý politický postoj např. zda je mi komunistický režim sympatický či nikoliv, může změnit pouze extrémní událost jako válka, politický převrat apod. Stejně tak tato extrémní událost může být příčinou vzniku zájmu o politiku.

Pokud se zaměřím na generace X, Y a Z, jejichž členy jsou respondenti, se kterými jsem dělala rozhovory, tak si myslím, že generace X projeví největší politickou znalost a zároveň nejkvalitnější politické názory. Předpokládám, že nebudou spokojeni s aktuální politickou situací v České republice, ale budou si vědomi, že lidé si svobodně zvolili naše politické leadery a jedinou a nejlepší možností, jak cokoliv změnit, je jít volit. Při svém jednání jistě přemýšlí o budoucnosti, ale svůj politický postoj staví na minulosti. Pokud s režimem před rokem 1989 někdo souhlasil, promítne se to do jeho politického postoje až dodnes, např. bude členem či sympatizantem strany KSČM a bude se snažit obnovit principy socialismu. Naopak pokud s obdobím před rokem 1989 někdo nesouhlasil, bude tento člověk např. sympatizovat s ODS a bude svůj názor často stavět právě na vymezování vůči tomuto období.

Vzhledem k cílové skupině generace Y (politicky angažovaní lidé) budou názory těchto respondentů promyšlené a rozhodné, nicméně bude viditelný rozdíl v otázce ovlivnění významnou událostí oproti generaci X. Generace Y bude zastávat názor, že žádná významná událost jejich politický postoj neutvořila. Myslím si, že členové této generace nepřemýšlí konkrétně nad následky jejich rozhodování pro jejich děti, ale spíše obecněji přemýšlí nad budoucností. Tato generace zakládá své názory již méně na minulosti než generace X. Též jsem přesvědčena, že nebudou spokojeni s aktuální politickou situací v ČR.

Generace Z jsou mladí lidé, kteří si svůj politický postoj teprve začínají budovat, jen výjimečně je někdo v tomto věku naprosto rozhodný, a dokonce politicky aktivní. Členové generace Z nezažili žádnou extrémní politickou událost, změnu režimu apod., a to se dle mého názoru negativně odráží v jejich nezájmu o politiku.

Předpokládám, že se potvrdí má hypotéza, že přímý kontakt s politickým režimem před rokem 1989 a konkrétně se Sametovou revolucí zásadně ovlivňuje politické myšlení člověka, a to napříč generacemi. Členy generací, které Sametovou revolucí zažily, to ovlivňuje více než členy generací, kteří tuto přímou zkušenost nemají.

4.9 Výsledky výzkumu

Při interpretaci výsledků se zaměřím na nejzajímavější shody a odlišnosti v odpovědích respondentů v jednotlivých generacích. Pokusím se vyzdvihnout veškeré důležité informace a názory, které mi respondenti o sobě poskytl. Výsledkem výzkumu by měl být mimo jiné i aktuální pohled na názory, postoje a způsoby uvažování jednotlivých generací, na které je výzkum zaměřen.

Všichni dotazovaní mi zodpověděli všechny otázky, to považuji za velmi milé a otevřené chování, dokonce respondent č. 1 z 1. skupiny pochválil promyšlenost otázek. Všichni respondenti se snažili odpovídat pohotově, ale u respondentů z 3. skupiny byl viditelný rozdíl v nejistotě odpovědí. Při vedení rozhovorů jsem se snažila být nestranná, a především jsem se snažila respondentům neoponovat, což bylo občas velmi obtížné.

1. skupina – generace X – lidé, kteří studovali v 70.–80. letech

1. téma – Vliv lidí, událostí a věcí na politický postoj člověka

Respondenti č. 1 a č. 3 se shodli, že se jejich politický postoj začal utvářet v roce 1989, tedy během Sametové revoluce. Tato událost zapříčinila uvědomování si politického dění. Respondentka č. 2 uvádí jako dobu utváření politického postoje přelom dospělosti, ukončení studia na střední škole a nástup na vysokou školu.

Zásadní vliv na utváření politického postoje měla pro respondenty č. 1 a č. 3 rodina a následně vrstevníci, tedy nejbližší přátelé. Respondentka č. 2 odpovídá, že na utváření jejího politického postoje neměla zásadní vliv žádná konkrétní osoba, ale celkově klima ve společnosti, četba literatury, pozorování lidí, a na základě toho pochopení historického

vývoje a společenských souvislostí. Respondentka č. 2 neměla žádné vzory, ale spíše „antivzory“, a ty byly natolik děsivé, že respondentku č. 2 přivedly k opačnému náhledu na politiku. V pubertě a raném dospívání pro respondentku č. 2 byla nepřijatelná tehdejší aktuální garnitura.

Všichni respondenti se shodují, že studijní léta byla vlivná, ale v negativním smyslu. Nejen, že se učilo podle zastaralých osnov, ale denní realitou bylo např. protěžování komunistických kádrů a jejich dětí apod. To vytvořilo negativní postoj ke komunismu a státnímu aparátu. Respondent č. 1 uvádí, že zkušenost s takto vedeným politickým systémem zapříčila pozdější vstup do politické strany ODS, jelikož měl potřebu ukázat, že politiku jde „dělat fěr“.

Na otázku, zda respondenti přemýšlejí při svém rozhodování nad důsledky jejich rozhodnutí pro budoucí generace, odpověděl nejrozhodněji respondent č. 3, který řekl jasné „ano“. Respondentka č. 2 je stejného názoru, a dále svou odpověď rozvíjí, že vždy záleží na konkrétním rozhodování. Totiž ne všechna rozhodnutí mají perspektivu v budoucnosti, ale obecně vidí smysl v tom, že vše, co člověk dělá, dělá pro své následovníky. Respondent č. 1 prosazuje primárně svůj názor, poté dle míry rozumnosti přihlíží na názory ostatních lidí. Respondent č. 1 souhlasí, že trvalá rozhodnutí by měla být prováděna se zohledněním budoucnosti. Lze tedy říci, že všichni respondenti přemýšlejí nad důsledky jejich rozhodnutí v budoucnu, ale ne pro všechny respondenty je to prioritou.

Při odpovědích na otázku, zda nějaká významná událost ovlivnila politické názory respondentů, respondenti č. 1 a č. 3 navázali na otázku ohledně utváření politického postoje, jelikož znovu zmínili Sametovou revoluci. Respondent č. 1 tuto zkušenost popisuje jako „probuzení“, tedy vnímání, že politika, která ovlivňuje náš život, existuje. Respondent č. 1 dále uvádí jako významnou událost výstup pana Paroubka. Tento výstup se respondentovi č. 1 natolik nelíbil, že v roce 2006 vstoupil do politiky, aby ji mohl aktivně ovlivňovat. V tomto případě se snažit, aby takto negativní lidé v politice vůbec nebyli. Respondent č. 3, přestože se nejedná o událost, uvádí mimo Sametové revoluce osobu Václava Havla, jako významnou osobnost, která má vliv na jeho politické smýšlení. Politický postoj respondentky č. 2 neovlivnila žádná událost a nedokáže si představit, co by se muselo stát, aby svůj politický postoj změnila.

Všichni respondenti zastávají názor, že bychom se měli ponaučit z chování minulých generací, ale vždy je nutné brát v potaz konkrétní dobu. Respondentka č. 2 svou odpověď

rozvádí a říká, že bychom se měli poučit z celého historického vývoje, protože historie se v obecnější rovině opakuje. Konkrétní doba má určité rysy, ale obecně existují rámce, pod které se tyto určité rysy schovávají, a ty se opakují.

2. téma - Volby

Respondenti č. 1 a č. 2 se shodli, že přímá volba prezidenta není pro ČR lepší. Respondent č. 1 obhajuje svůj názor tak, že přímá volba neodpovídá principům naší parlamentní demokracie. Také historicky neodpovídá formování orgánů naší republiky. Respondent č. 1 by vycházel z tradice, vzhledem k tomu, že se považuje za konzervativce, a spíše by přemýšlel o návratu k nepřímé volbě prezidenta, ale snažil by se zajistit, aby probíhala důstojně a nedocházelo k nepatřičnému neoficiálnímu dohadování. Respondentka č. 2 nesouhlasí s předvolebním bojem, který je spojen s přímou volbou prezidenta. Kandidáti se prezentují povrchně, sklouzává se k informování nepravdivými zprávami a doslova k podrazům. Spíš než seriózní prezentace to působí jako laciná televizní show. Každý jeden volič, když si vybírá kandidáta v rámci svého společenskohistorického přehledu, není kompetentní vyhodnotit jeho kvalitu. To, že je někdo zvolen masou, neznamená, že je kvalitnější. Respondentka č. 2 si je vědoma zákulisních her při nepřímé volbě prezidenta, ale zastává názor, že se tím předchází zmiňovanému předvolebnímu boji. Navíc velké množství kandidátů rozptyluje pozornost lidí a volba jednoho kandidáta je obtížná. Jednotlivec může také často volit kvality, které nejsou v souladu s fungováním státu jak celku. Opačného názoru je respondent č. 3, který je přesvědčen, že přímá volba je lepší variantou, protože zvyšuje sílu hlasu jednotlivce.

Při otázce, zda by žena na postě prezidenta ČR mohla být příjemnou změnou, všichni respondenti odpověděli, že ano. Respondent č. 1 odpovídá, že bychom neměli za každou cenu hledat ženu, ale pokud by se některá z žen ucházela o post prezidenta, konkrétně např. Miroslava Němcová, tak by ji velmi rád podpořil, v případě paní Němcové by jí byl dokonce vděčný. To je dáma, která by se důstojně chopila tohoto postu. Respondenti č. 1 a č. 2 se nejen shodli v obecném názoru, že by žena byla příjemnou změnou, ale také přímo v konkrétní osobě, kterou je Miroslava Němcová. Respondentka č. 2 s naprostou jistotou odpovídá, že paní Němcová by byla výbornou volbou na post prezidenta ČR, a to především pro její kvality. Paní Němcová je kultivovaná, reprezentativní dáma, za kterou bychom se nemuseli stydět, ani v zahraničí, ani ve vnitrostátní politice. Nerozdmýchává společnost, naopak působí velmi klidným a sjednocujícím prvkem. Jako druhého kandidáta by si

respondentka č. 2 dokázala představit Petra Pitharta, jelikož je to velice vzdělaný, inteligentní a kultivovaný člověk. Respondent č. 3 by na budoucí kandidátské listině rád viděl Karla Schwarzenberga, popř. Jiřího Drahoše.

3. téma – Studentské volby

Všichni respondenti znají studentské volby a shodli se, že je to dobré pro znalost názoru mladé generace, ze kterého můžeme zjistit, jakým směrem uvažují, jestli na ně naše generace působí dobře, popř. se sami můžeme od této generace něco naučit. Také je to přínosné pro vtáhnutí mladých lidí do politického dění, což je přivede myslet dospěle a projevit svůj vlastní názor. Respondent č. 1 navrhuje zlepšení uchopení této akce z pohledu učitelů. Je třeba se na tyto volby „nanečisto“ připravit, např. by bylo zajímavé pozvat do škol různé kandidáty nebo zástupce politických stran. Pro větší atraktivitu politických témat by bylo vhodné zkusit zapojit organizace, jako jsou např. mladí konzervativci. Jsou to mladí lidé, kteří se necítí být členy velkých politických stran, ale mají chuť diskutovat o politických tématech.

Respondenti mají stejný názor na věk, kdy by měl být člověk způsobilý jít volit, a to především z důvodu nastavení ostatních práv a povinností, které člověk získává právě ve věku 18 let. Člověk se v 18 stává zodpovědným za své chování, měl by mít tedy také právo jít volit. Respondentka č. 2 dodává, že by si měl člověk toto právo trochu uvědomovat jako povinnost, protože je to jeden ze základních principů demokracie.

4. téma – Aktuální situace v české politice

Respondent č. 1 se na míru prezentace politického názoru člověka dívá ze dvou pohledů. První je pohled „laika“, který svůj názor zakládá na informacích z médií a prezentuje ho v hospodě u piva, resp. přesvědčuje o svém názoru ostatní lidi. To je dle názoru respondenta č. 1 špatně. Druhý je pohled odborné veřejnosti, která své názory zakládá na dlouholetém studiu a zkušenosti a své názory prezentuje na principu užitečnosti. Respondent č. 1 si myslí, že demonstrace mohou zapříčinit zájem o politiku, a zda něco mohou změnit, zjistíme nejlépe v nejbližších krajských volbách. Respondent č. 1 je zastáncem názoru, že demonstrace nezmění fungování vlády nebo poslanecké sněmovny, ale může zvýšit atraktivitu politických témat pro větší množství lidí. Demonstrace je jedna z cest, jak projevit svůj názor, ale užitečná může být pouze ve větších městech, v malém městě je to spíše směšné. Respondentka č. 2 nepovažuje demonstrace za vhodný způsob prosazování politických zájmů a pociťuje, že se demonstrace v poslední době nadužívají. Demonstrace

se nadužívají především ve světě, ale respondentka č. 2 projevuje obavu, aby k tomu nedošlo také v ČR. Tím se totiž síla demonstrace devaluje. Pokud chce člověk projevit svůj politický názor, popř. nespokojenost a snahu cokoliv změnit, měl by jít především volit, nebo se nechat zvolit. Pokud chceme změnit politický systém, začněme se každodenně chovat tak, abychom tuto změnu podpořili. Jít demonstrovat je oproti tomu jednoduché. Respondent č. 3 má kladný postoj k demonstracím, souhlasí s nimi a ztotožňuje se s názorem, že mohou změnit politické myšlení některých občanů.

V odpovědích na otázku ohledně řešení migrace z pohledu občana ČR panuje shoda u respondentů č. 1 a č. 2. Tito respondenti by primárně řešili příčinu v místě problému, v zemi, odkud migranti přicházejí. Oba jsou přesvědčeni, že Evropská Unie je dostatečně silná, aby to dokázala řešit lokálně a snažila se zlepšit podmínky pro život v těchto zemích. Respondent č. 1 navrhuje také pomoc mezinárodních organizací, a pokud je migrace nevyhnutelná, tak nejlépe do sousedních zemí, kde na to budou připravena speciálně určená místa, kde budou moci migranti přečkat, než se jejich situace nevyřeší. V případě, že jsme členy EU a v klidovém stavu čerpáme její veškeré výhody, v krizovém stavu bychom měli dodržovat pravidla, která jsou nastavena, v tomto případě dodržovat stanovené kvóty. Znamená to loajalitu vůči všem ostatním členským státům. Respondentka č. 2 hodnotí situaci pouze teoreticky, jak je uvedeno výše. V případě existenční krize migrantů by řešila příčinu v ohnisku problému. V případě pouze ekonomické nespokojenosti by tvrdě zasahovala a vracela migranty do země jejich původu. Prakticky si ale nepřijde adekvátní tuto problematiku hodnotit, jelikož má informace pouze z médií a ty nepovažuje za zcela pravdivé. Respondent č. 3 by migranty důkladně lustroval a přijímal pouze skutečně utlačované uprchlíky.

Všichni respondenti projevili souhlas s opatřeními nastolenými vládou v souvislosti v pandemií Covid-19. Respondent č. 1 dodává, že se mu ale nelíbí chaos, který byl v době, kdy již byl čas konat s rozmyslem. Respondentka č. 2 souhlasí s nastavenými opatřeními, nicméně negativně hodnotí nepřipravenost, která byla zjištěna kvůli této pandemii. Nyní by respondentka č. 2 spíše zpomalila rozvolňování a rozvážněji zvažovala postupné uvolňování.

Respondent č. 1 popisuje prezidenta Zemana jako unaveného, nemocného, prázdného člověka, který znehodnotil funkci prezidenta ČR. Respondentka č. 2 hodnotí chování prezidenta Zemana jako povýšené, místy ostudné, místy politováníhodné a dehonestující každého, kdo se neztotožňuje s jeho názory. Respondent č. 3 považuje chování

prezidenta Zemana jako proruský a pročínsky zaměřené, plné rozporuplných názorů a rozhodnutí. Je tedy zjevné, že ani jeden z respondentů nemá kladný vztah k našemu prezidentovi.

2. skupina – generace Y – lidé, kteří studovali v 80. a 90. letech

1. téma – Vliv lidí, událostí a věcí na politický postoj člověka

Při dotazování na první otázku, v jaké fázi života se začal utvářet jejich politický názor, se respondenti zcela názorově rozešli. Respondentka č. 1 odpověděla, že se její politický postoj začal utvářet při studiu střední školy. Respondent č. 2 začal politiku vnímat při začátcích studia na vysoké škole. Respondentka č. 3 vyrůstala v prostředí, kde bylo téma politika běžné při každodenní diskuzi, a to především z důvodu perzekuce její rodiny v době socialismu. Rodina byla celkově dobou socialismu velmi zasažena. V rámci židovské genocidy byla rodina respondentky č. 3 téměř vyvražděna, přežil pouze dědeček. Nakonec její zájem o politiku prohloubila v 90. letech osoba Václava Havla, který byl v celé rodině velmi oblíbený.

Při druhé otázce se všichni respondenti shodli, že na vznik jejich politického postoje měla vždy největší vliv rodina, a to vždy ti členové rodiny, kteří jsou danému člověku nejbližší a jejichž názoru důvěřují. Zajímavé je, že každý respondent tento vliv rodiny začal vnímat v jiném věku, jak je vidět díky odpovědím u první otázky. Následně se respondenti č. 1 a č. 2 shodli, že po kontaktu rodiny mají největší vliv na vývoj jejich politického postoje přátelé.

Respondenti č. 1 a č. 2 se shodli, že studium mělo vliv na vývoj jejich politického postoje. Respondentka č. 1 si vymezila svůj politický postoj v tomto období především díky diskuzím, konfrontacím, médiím a literatuře. Ale především díky samostudiu si teprve ujasnila a přesně vymezila svůj politický postoj. Respondentka č. 3 v této otázce projevuje shodu s respondentkou č. 1, protože odpovídá, že také až při samostudiu získala dostatek informací o politice. Respondent č. 2 doplnil, že své aktivní volební právo, přestože se zajímal o politiku již při studiích, využil až při koncipientské praxi, kdy kandidoval do zastupitelstva obce, a přestože nebyl zvolen, i nadále aktivně sleduje dění v komunální politice.

Všichni respondenti se shodují, že při uvažování o politice se vždy zamýšlí nad budoucností, jaká budou mít jejich rozhodnutí vliv na další generace. Respondenti č. 2 a č. 3 se oba zamysleli nad obecným principem smýšlení a chování politiků, a odpovědi

respondentů jsou velmi podobné. Říkají, že politikové se rozhodují v časovém horizontu pouze daného volebního období, což je chybné. Následně chybí podstata zodpovědnosti a důraz na kontinuální vývoj.

Vzhledem k věku respondentů z generace Y zmiňují respondenti č. 1 a č. 2, že žádnou významnou událost nezažili, hodnotí tedy za poslední významnou událost právě Sametovou revoluci. Respondentka č. 1 odpovídá, že vliv na její pohled na politické dění mají výsledky voleb, které ji dlouhodobě utvrzují, že lidé mají krátkou paměť, a právě nepřemýšlí o svých rozhodnutích jako rozhodnutích pro další generace. Tím se shoduje v tomto názoru s ostatními dvěma respondenty, kteří tento názor projevíli při odpovědích na předchozí otázku. Respondentka č. 3 rozhodně říká, že žádná taková událost neovlivní její základní politický postoj. Nikdy nebude komunistka, extremistka nebo podvodnice.

Odpovědi na poslední otázku v rámci 1. tématu jsou vsutku zajímavé. Respondentka č. 1 odpovídá, že ponaučení je důležité, ale zatím nevidí, že by se tak reálně lidé chovali. Dodává však, že generalizace chování určité generace v určitou dobu je citlivé téma. Respondent č. 2 nabízí názor, který si osvojil díky studiu s prastrýcem, který byl velmi vzdělaný a angažovaný ve vysoké politice, též advokát. Historické události se po určitém čase opakují a ve své podstatě se lidstvo vždy chová v určitých stále se opakujících vzorcích chování, a to jak z pohledu jednotlivce, tak z pohledu společnosti. Tímto zároveň říká, že každý jednatel má moc ovlivňovat a podle toho by se měl chovat. Respondentka č. 3 říká, že ponaučení je podstatné, ale obecně platí, že každá doba má své rysy chování a jednání a nic se neopakuje zcela stejně a jedná se tak vždy o novou situaci, kterou je třeba hodnotit dle dané doby. Dále dodává, že doba socialismu byla krutá, ale je zde souběžně prostor pro odpouštění, ačkoliv je to velmi těžké, protože společnost není stejná. Je třeba brát v potaz socioekonomické hledisko, geografické podmínky, vzdělanost atd.

2. téma - Volby

Respondenti č. 1 a č. 3 mají podobné názory na problematiku ohledně přímé volby prezidenta. Přímá volba je zrcadlem naší společnosti a vzhledem k nedostatečné znalosti politiky to není vhodné. Respondentka č. 3 argumentuje také tím, že změna z nepřímé volby na volbu přímou v ČR „nepřinesla ovoce“. Důsledky vidí v polarizaci společnosti, subkulturách, mezigenerační rozepři atd. Přímou volbu prezidenta bere jako zkoušku naší společnosti, která se má ještě co učit. Respondent č. 2 si není jistý ve svém názoru na přímou volbu prezidenta. Při přímé volbě prezidenta vidí problém v extrémní medializaci a silný

vliv médií na názory lidí. Prezident má být reprezentant lidu, proto se spíše přiklání k variantě přímé volby prezidenta.

Respondentka č. 1 zastává názor, že žena dokáže být velmi empatickým lídrem, nicméně politická scéna je „drsné“ prostředí, je pro ni mnohem těžší se prosadit. Je přesvědčena, že žena by národ dokázala mnohem více stmelit, což se současnému prezidentovi nedaří ani trochu. Jeho postava národ stále více rozděluje. Ráda by na tomto postu viděla Miroslavu Němcovou, která však dává přednost rodině, protože si uvědomuje náročnost takové funkce. Respondent č. 2 si myslí, že není důležité, zda je post obsazen mužem nebo ženou, pokud má dotyčný kandidát vlastnosti, které osloví voliče. Ženské pohlaví nevnímá jako příjemnou změnu, protože by ji neupřednostňoval kvůli pohlaví, ale celkové osobnosti kandidáta. Bylo by však vhodné, kdyby kandidovalo více žen než doposud, aby měl volič možnost volby. Prezidenta nevnímá jako mužský post, ale jako post reprezentace státu. Pro respondentku č. 3 je vhodným kandidátem Pavel Fischer vzhledem k jeho dlouholetým zkušenostem. Navíc ho vnímá jako hodného a slušného člověka. Nakonec dodává, že žena by pozvedla prezidentský post na jinou, u nás doposud nepoznanou úroveň.

3. téma – Studentské volby

Respondenti č. 1 a č. 2 neznají studentské volby. Původně otázku pochopili jako volby reprezentantů v rámci studentské obce, nicméně studentské volby v pravém slova smyslu tak, jak jsou myšleny a definovány v této práci, hodnotí jako dobrou přípravu pro volby skutečné. Respondentka č. 3 zná studentské volby a hodnotí to jako správnou ideu, protože v mladých lidech prohlubuje povědomí o politickém dění a mají možnost si vyzkoušet proces při volbách.

Hranici 18 let všichni respondenti vnímají jako správnou, a to především s ohledem na právní systém ČR. Respondentka č. 3 navíc doplňuje, že je překvapena, jak nezodpovědně se mladí lidé k volbám staví. Dále se domnívá, že právě studentské volby by mohly dopomoci těmto lidem ukázat vážnost voleb a odstranit nízkou účast u voleb.

4. téma – Aktuální situace v české politice

Respondenti se v otázce míry projevu politického názoru a významu demonstrací velmi shodují. Všichni zastávají názor, že demonstrace je svobodná vůle projevu člověka, což je jedním ze základních principů demokracie. Demonstrace přináší možnost projevit

nespokojenost a otevírají mnoho diskuzí, díky kterým se může politika dostat i mezi občany, které politika nezajímá. Domnívají se, že demonstrace neprosadí žádnou významnou změnu. Respondenti č. 2 a č. 3 se dále shodují, že demonstrace by mohla mít také za následek ještě hlubší propast mezi už tak velmi polarizovanou společností.

Respondentka č. 1 a respondent č. 2 nemají ucelený názor na téma migrace, avšak respondentka č. 1 se domnívá, že správné by bylo řešit příčiny migrace, tedy řešit problémy lokálně v místě problému, a to způsobem pro ně nejpřirozenějším. Respondentka č. 3 nabízí jako vodítko ke spokojenějšímu prostředí pro soužití kulturní relativismus a opuštění od egocentrismu. Osobně by preferovala více transkulturní komunikace v rámci začleňování druhých do majoritní společnosti a také začleňování do kultury.

Respondenti se shodují, že souhlasí se striktními, ale účinnými opatřeními vlády během pandemie Covid-19, nicméně respondentka č. 1 upozorňuje, že jakmile přešla největší krize, situace se proměnila v politickou kampaň a respondentka č. 3 upozorňuje, že bychom se při případné příští krizi měli poučit z chyb, a to konkrétně z nedostatku ochranných pomůcek, navíc jejich nákup a distribuce by neměly probíhat skrze dva resorty.

V otázce chování našeho současného prezidenta se respondenti také shodují. Slovy respondentky č. 1 je jeho chování protiústavní, egoistické, neslušné, neprofesionální a senilní. Slovy respondenta č. 2 je prezident Zeman nereprezentativní, nemocný a neschopný zastávat funkci prezidenta. Respondentka č. 3 navíc dodává, že radikálním způsobem rozvrací společnost, pošlapává její jméno v zahraničí, je závislý na alkoholu a proruské politice a nemá na postu prezidenta „co pohledávat“.

3. skupina – generace Z – lidé, kteří studovali po roce 2000

Všichni respondenti negativně hodnotí předávání znalostí o politice žákům či studentům. Respondentka č. 1 a respondent č. 2 mají podobný názor, že škola předá žákům/studentům minimální znalost politických témat. Všichni respondenti odpovídají na tuto otázku na základě vlastní zkušenosti. Respondentka č. 1 dodává, že to nezáleží pouze na nastavení školství, ale také na učitelích, protože ti nás přímo informují. V tomto věku záleží také na prezentaci informací, jelikož se nejedná o velmi atraktivní témata pro takto mladé lidi. Respondentka č. 3 dokonce radikálně odpovídá, že aktuálně nastavený systém školství nedává žákům téměř žádné znalosti o politice.

Všichni respondenti cítí, že jejich politický postoj byl řádně poprvé utvořen v 18 letech, a to díky volbám. Pocit zodpovědnosti a uvědomění, že za svůj hlas či názor, který projeví, jsou zodpovědní a měl by být utvořen právě na základě vlastních názorů, postojů a pocitů, zapůsobil na každého z respondentů.

Na vytváření politického postoje respondentů č. 2 a č. 3 měla vliv rodina. Respondent č. 2 si svůj politický postoj vytvářel navíc také pomocí médií, jejichž prostřednictvím sledoval projevy a jednání samotných politiků. Respondentka č. 1 si utváří politický postoj především z informací, které čerpá na internetu a z televizních zpráv. Poté díky svým vrstevníkům, se kterými tráví nejvíce svého volného času a občas vede právě politické diskuze.

Respondenti se shodují, že vzhledem k jejich věku Sametovou revoluci samozřejmě nezažili, nicméně dobu, která je s ní spjatá, ano. Vládu Komunistické strany Československa vnímají negativně a na základě událostí, které se děly, formují své politické postoje a názory. Samotnou Sametovou revoluci nevnímají jako událost, která by je přímo ovlivňovala, nijak se k ní nevztahují.

Jediná respondentka č. 1 zná studentské volby a myslí si, že je to dobrá forma voleb „nanečisto“. Studenti mají možnost si vyzkoušet, jaký mohou mít vliv. Věkovou hranici 18 let bere jako fakt, který je daný, otázkou je, jak moc je člověk v tomto věku nabitý znalostmi o politice, a zda je dostatečně uvědomělý a rozumný. Respondent č. 2 nezná pojem studentské volby. Hranici 18 let spojuje se vznikem plnoletosti a zodpovědnosti člověka sám za sebe, tudíž by měl mít možnost i projevit svůj názor při volbách. Dále se shoduje s respondentkou č. 1 v otázce toho, do jaké míry je takto mladý člověk znalý politiky a zda jsou jeho názory skutečně jeho názory, či jen zrcadlení názorů ostatních, zejména jeho rodičů. Respondentka č. 3 nezná studentské volby a hranice 18 let je dle jejího názoru adekvátní.

Všichni respondenti na otázku ohledně zájmu o aktuální českou politiku odpověděli, že je spíše nezajímá. Respondentka č. 1 dodává, že je občas nespokojená se svým nedostatkem znalostí, jelikož politické dění je něco, co se špatně přehlíží. Nicméně je to něco, co jednoduše pro respondenty není atraktivní téma. Respondentka č. 3 byla vyloženě odmítavá v této otázce.

Při otázce, zda nechávají rozhodování o politice na jiných lidech, se všichni jasně vymezili, že určitě ne. Když mají možnost o něčem rozhodnout (jít volit), tak to udělají.

Respondentka č. 1 říká, že má svůj politický postoj utvořený a k základnímu povědomí si vždy více informací zjišťuje, když mají nastat volby. Zjišťuje si informace o jednotlivých kandidátech. Dodává, že se nezajímá o politické názory ostatních, protože poté vznikají zbytečné rozepře. Respondent č. 2 odpovídá, že občané nerozhodují o ničem, ti si maximálně zvolí politiky, kteří následně rozhodují za nás. Na otázku, zda tedy není nutné se snažit zvolit si politiky, o kterých budeme přesvědčeni, že jsou dobrými reprezentanty lidu a budou naše názory zohledňovat a dle toho jednat, mi respondent odpověděl, že je jistě dobré se o to snažit, nýbrž nevěří, že on něco změní.

V rodině respondentky č. 1 se o politiku nikdo moc nezajímá, možná bratr, ale neví to jistě. Dále uvažuje, že možná to je jedním z důvodů, proč ani ona nemá zálibu se o politiku zajímat. Rodina respondenta č. 2 se o politiku zajímá pouze okrajově, tzn. ve chvílích, kdy se jich může něco týkat, tj. především v případě vzniku či změn zákonů, např. rozhodnutí, které ukládá nové povinnosti (např. EET). Respondentka č. 3 odpovídá, že v jejich rodině se o politiku zajímá pouze otec, a to konkrétně především o politické dění v našem kraji, jelikož je mu nejbližší.

4.10 Hodnocení výsledků

Výsledky výzkumu hodnotím kladně, dostalo se mi odpovědí na všechny otázky a dotazy, které jsem pokládala. Všechny otázky byly pro respondenty zcela srozumitelné, pouze v případě studentských voleb jsem zjistila, že někteří respondenti tento projekt organizace Člověk v tísní neznají. Těmto respondentům jsem vždy projekt studentské volby vysvětlila, a následně to většina respondentů považovala za zajímavou akci, která může děti donutit (v kladném slova smyslu) ke zjišťování informací o politice již v adolescentním věku. S respondentem č. 1 z 1. skupiny jsme se shodli, že by se tento projekt měl na středních školách více rozvinout, a to například návštěvou některých politiků či mládežnických organizací jako jsou mladí konzervativci. Jedná se o mladé lidi, kteří chtějí projevit svůj názor, chtějí diskutovat, ale necítí se být členy velkých politických stran. To by celkově mohlo vést ke zvýšení odvahy mladých lidí kandidovat do politiky.

Přestože odpovědi 3. skupiny respondentů nebyly příliš rozsáhlé a odborné, tím spíše byly lidské a několikrát mě donutily se vážně zamyslet. Například hodnotím jako velmi zajímavé odpovědi na druhou otázku, která je zaměřena na vznik politického postoje člověka, kdy se mi zdá, že určitý pocit zodpovědnosti jít volit dává mladým lidem často

první impuls se nad politikou řádně zamyslet. S tím souvisí i studentské volby, pokud se na ně v potřebnou dobu, resp. dostatečně včas, střední škola zaměří. Díky tomu by se tento pocit zodpovědnosti mohl projevit dříve a mladí lidé by se o politiku začali zajímat již na středních školách a v 18 letech, když jdou poprvé ke skutečným volbám, by nebyla jejich rozhodnutí tak unáhlená. Tímto se dále ukazuje, že přestože se nám může zdát, že lidé nevěří v sílu hlasu jednotlivce, tento vyvolaný pocit zodpovědnosti je důkazem, že to není zcela pravda. Hodnotím to jako velmi pozitivní zjištění.

Mezigeneračně panuje nespokojenost s chováním našeho aktuálního prezidenta. Je to pro jeho nevhodné chování, které není hodno prezidenta naší republiky. Mezigeneračně je zjevný pozitivní postoj k usazení ženy na post prezidenta ČR. Za skutečně zajímavý úkaz lze považovat shodu tří respondentů v osobnosti, kterou by rádi podpořili, pokud by kandidovala na funkci prezidenta ČR. Touto osobou je paní Miroslava Němcová. Respondenti č. 1 a č. 2 z generace X a respondentka č. 1 z generace Y považují paní Němcovou za kultivovanou a reprezentativní dámu, která je dle jejich názorů hodna postu prezidenta naší republiky.

Celkově výzkum hodnotím jako úspěšný z hlediska otevřenosti a milého přístupu respondentů, a především k množství a kvalitě získaných informací. Výsledky výzkumu rozšířily také mé obzory v tématech politiky, politického dění v České republice a obecně vnímání lidí. Zároveň mi to pomohlo k uvědomění si, že každý člověk je jedinečný a stejně tak jeho názor. Tím spíše bychom se měli naučit více věřit v sílu jednotlivce a nebýt skeptičtí. Naopak je důležité se stále učit, stále si své názory rozvíjet a utvrzovat si svůj politický postoj díky dostatečné zásobě kvalitních argumentů.

4.11 Porovnání s mým předpokladem

Základním předpokladem bylo, že lidé z jedné generace mají podobně nastavené hodnoty a priority, což se nejvíce projevilo v generaci Z. Členové této generace se často shodli v odpovědích na mé otázky. Jasně se projevilo, že zájem o politiku není prioritou této generace, a to, jak jsem předpokládala, pramení právě z absence zkušenosti nějaké extrémní a významné události (více v kap. 4.10 Hodnocení výsledků). Generace X projevila shodu ve značném vlivu Sametové revoluce jako významné události na vznik a vývoj jejich politického postoje. Tím se potvrzuje můj předpoklad, že pokud má člověk zkušenost s takto významnou událostí, jistě se to promítne do jeho zájmu o politiku. Generace Y nezažila

žádnou událost, jako byl politický převrat v roce 1989, ale není jim vzdálený a povědomí o době za vlády socialismu se promítá do jejich názoru. Obecně lze říci, že můj předpoklad o absenci vlivu významné události na vznik politického postoje člena generace Y se potvrdil. Nutno dodat, že pouze dva ze tří respondentů z generace X se shodli, že Sametová revoluce měla významný vliv na vznik a utváření jejich politického postoje.

V případě vlivu na vytváření politického postoje jsem považovala rodinu za nejvlivnější aspekt, a to se potvrdilo a projevilo napříč generacemi (až na dvě výjimky, kde byl více kladen důraz buď na vrstevníky, nebo na významnou událost). Jako další vlivné skupiny jsem postavila vrstevníky, tedy stejnou generaci a prostředí školy. Vliv vrstevníků se potvrdil opět napříč generacemi, ale vliv školského systému byl generací Z hodnocen velmi negativně. Generace X a Y považují studium ve vzdělávacích institucích pouze za zdroj základních informací o politice. Až samostudium má zásadní vliv na utváření vlastního politického postoje, potažmo politického názoru. Pouze v případě jednoho respondenta se mi potvrdil předpoklad, že pokud není zájem o politiku v rodině, může se to v budoucnosti projevit nezájmem o politiku dětí vyrůstajících v této rodině. Na druhou stranu se absolutně potvrdil vliv rodiny na politický postoj člověka. Z toho se dá usoudit, že rodina obecně hraje v utváření politického postoje člověka velkou roli. V případě jednoho respondenta se potvrdil předpoklad, že politický postoj a zájem o politiku může vzniknout až při studiu na vysoké škole.

Také se nepotvrdila větší míra radikálnosti u generace Y než u generace X. Pravdou je, že názory generace Z byly nejméně radikální, nejméně kvalitní a nejméně jisté. Názory generací X a Y byly všechny velmi kvalitní a téměř vždy rozhodné. Tím se také potvrdil důvod výběru respondentů angažovaných v politice. Vedlejším cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda lidé přemýšlejí při svém politickém rozhodování nad tím, že důsledky jejich rozhodnutí mohou jejich děti pociťovat odlišně právě na základě toho, že nejsou členem stejné generace. Všichni respondenti z generací X a Y přemýšlí nad následky jejich rozhodnutí v budoucnu, ale většina respondentů to nevztahuje ke svým dětem, ale obecně zastává názor, že je potřeba při rozhodování přemýšlet o budoucnosti a možných následcích. Generace X své názory opravdu staví na zkušenostech z minulosti, a to především na základě zkušeností s událostmi okolo Sametové revoluce. Žádný z respondentů nesouhlasí s režimem před rokem 1989 a potvrzuje se, že se tato skutečnost promítá do jejich politických postojů a názorů dodnes. Potvrzuje se mi můj předpoklad, že generace Y zakládá

své názory méně na minulosti, a to protože nezažili žádnou extrémní událost, která by je významně ovlivnila.

Žádný z respondentů nebyl spokojen s aktuálním politickým děním, všichni respondenti cítí povinnost chodit volit, ale generace X a Y, na rozdíl od generace Z, věří v sílu hlasu jednotlivce. Generace Z vskutku nemá zcela utvořené své politické postoje a jejich názory nejsou založeny na jistotě a kvalitních argumentech. Absolutně se potvrzuje vliv, resp. absence vlivu, jakékoliv významné události na generaci Z, odráží se to v jejich nedostatečném zájmu o politiku.

Má hypotéza v rámci tohoto výzkumu, která říká, že přímý kontakt s politickým režimem před rokem 1989 a konkrétně se Sametovou revolucí zásadně ovlivňuje politické myšlení člověka napříč generacemi, přičemž generace, které Sametovou revoluci zažily, to ovlivňuje více než generace, které tuto zkušenost nemají, se potvrzuje.

5 Návrh diskuze

Má hypotéza, že přímý kontakt s politickým režimem před rokem 1989 a konkrétně se Sametovou revolucí ovlivňuje politické myšlení člověka, a to napříč generacemi, se potvrdila. Členy generací, které Sametovou revolucí zažily, tato zkušenost ovlivňuje mnohem více. Otázkou je, zda je v dnešní době toto ovlivnění prospěšné či omezující.

Výzkum ukázal, že určitou zodpovědnost za svůj projev pocítuje každý z respondentů, ale generace Z tuto zodpovědnost pocítuje až v období voleb, tedy v době, kdy je doslova žádáno, aby lidé svůj názor projevili. Pokud není uplatňován nátlak na tyto lidi, nemají potřebu se o politiku zajímat a svůj názor aktivně projevovat. Můžeme věřit, že tito lidé mají vytvořený určitý politický postoj a následně si pouze dohledávají konkrétní informace, ve kterých dokážou odhalit fake news. Můžeme se také obávat, že nedostatečně ověřené a rychle zjištěné informace mohou člověka zmást natolik, že půjde volit kandidáta, který není v souladu s jeho skutečným politickým přesvědčením.

Jak probudit u mladých lidí větší zájem o politiku? Je třeba probudit pocit zodpovědnosti. Jednou z cest je jistě zkvalitnění výuky na základních a středních školách v tématech politiky a politického dění. Také bych zlepšila přístup středních škol ke studentským volbám. Snažila bych se zatraktivnit výuku, pokud se bude týkat politických témat.

Účast voličů v prezidentských volbách se zvýšila od zavedení přímé volby prezidenta. Tato změna zapříčinila, že má člověk mnohem větší víru v hlas jednotlivce, ve svůj hlas.

Kde naše svoboda končí a naráží na svobodu někoho jiného? Čím více pravomocí a svobody společnost dostává, tím více se společnost tříští. Výzvou dnešní, stále více globalizované doby a otevřenější společnosti, je najít hranici svobody, která nebude narážet na svobodu druhého člověka.

6 Závěry

Závěrem této práce bych ráda uvedla, že generační diference mají vliv na politický postoj člověka, nicméně je nutné mít na vědomí existenci různých aspektů, které mohou napomoci možnému překračování tohoto mezigeneračního neporozumění. Těmito aspekty jsou především vzdělanost, výchova, blízké okolí člověka a zkušenost s významnou událostí. Sametová revoluce, jako příklad zmíněné významné události, ovlivnila a ovlivňuje politické postoje a názory několika respondentů. Tito respondenti jsou členy generace X a Y. Z výzkumu vyplynulo, že čím více je člověk vzdálen této události, tím méně se dotýká jeho politických názorů a postojů. Nejmladší generace Z se velmi málo zajímá o aktuální politickou situaci. Je tedy téměř nemožné, aby je ovlivnila nějaká událost, která se stala v politickém dění, a nemusí se ani jednat o tak zásadní zvrát, jako je změna politického režimu.

Příčiny vzniku politických postojů jsou různé podle historické zkušenosti, kterou jednatel disponuje. V dnešní době, resp. v době od 90. let 20. století do současnosti, vládne klidný demokratický režim. V posledních 30 letech se nestala událost, která by donutila přemýšlet o české politice většinu občanů, protože by změnila jejich každodenní způsob života.

Zkušenost jednatel s normalizací a následnou Sametovou revolucí můžeme vnímat jako pozitivní zkušenost, která vyvolává zájem o politiku. Současně však tato zkušenost je omezujícím faktorem při uvažování např. o projevu vlastního názoru a odhodlanosti jít „proti davu“. Absence této zkušenosti vyvolává u jednatel nezám o politiku.

Na základě odpovědí nejmladší zkoumané generace lze uzavřít, že nezám o politiku u této generace pramení právě z absence zkušenosti se zásadním politickým zvrát, se kterým souvisí určitá atmosféra ve společnosti, která přiměje člověka zajímat se o politické dění. Klidná doba dává lidem pocit, že je vše v pořádku a nemusí řešit fungování politiky.

Vzdělání a zájem o dění ve společnosti dává člověku možnost rozhodovat sám o svém životě, jelikož je schopen si uvědomovat skutečnou příčinu vzniku svého postoje, a zároveň je schopen domýšlet veškeré důsledky svého rozhodování. Každý jednatel by si měl uvědomit, že stav společnosti, ve které žije, je i výsledkem jeho postojů, názorů, přístupu k jejich sdělování a prosazování. Pasivita v oblasti sdělování a prosazování postojů a názorů

v celospolečenském měřítku pak může logicky vyústit ve vývoj společnosti, který není určité generaci blízký.

7 Seznam použité literatury

Bibliografie

- ARENDDT, H.: *Původ totalitarismu I–III*. Praha: OIKOYMENH, 2013.
- BRUNCLÍK, M., KUBÁT, M. *Kdo vládne Česku? Poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry*. Brno: Barrister & Principal Publishing, 2017.
- CABADA, L., KUBÁT, M. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2007.
- HANZL, D. *Metody a techniky sociálního výzkumu. Studijní text pro kombinovanou formu studia*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2014.
- HAVEL, V. *Moc bezmocných*. Praha: Lidové noviny, 1990.
- HOLÝ, L. *Malý český člověk a skvělý český národ: národní identita a postkomunistická transformace společnosti*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2010.
- JUST, P., BRUNNEROVÁ, O., CHARVÁT, J. *Dobývání Hradu: česká prezidentská volba 2018*. Praha: Togga, 2018.
- KABÁTEK, A., SAK, P. *Teoreticko-metodologické poznámky k výzkumu mládeže a generací*. In: Sociologický časopis, roč. 25 (1989), čís. 1. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i.
- KABÁTEK, A. *K sociologickému vymezení generačních skupin*. In: Sociologický časopis, roč. 25 (1989), čís. 6. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i.
- MANNHEIM, K. *The Problem of Generations*. In: Kecskemeti, P. (ed.): *Essays*. Abington: Routledge, 1952, s. 276–322.
- MÜLLER, K. B. *Politická sociologie. Politika a identita v proměnách modernity*. Praha: Portál s.r.o., 2008.
- PILCHER, J. *Mannheim's Sociology of Generations: An Undervalued Legacy*. In: *The British Journal of Sociology*, vol. 45 (1994), num. 3, s. 481–495.
- POSPÍŠIL, L. J. *Etnologie práva: teze ke studiu práva z mezikulturní perspektivy*. Praha: Set Out, 1997.
- VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2011.

Internetové zdroje

ABE. *Typický nevolič? Středoškolák do 50 let. 38 % neaktivních občanů by mohlo rozhodnout volby.* In: Info.cz [online]. ©2001–2020 Info.cz. 25.1.2018 [cit. 27.06.2020].

Dostupné z: <https://www.info.cz/volby/prezidentske-volby-2018/typicky-nevolic-stredoskolak-do-50-let-38-neaktivnich-obcanu-by-mohlo-rozhodnout-volby-22804.html>

Andrej Babiš. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Andrej_Babi%C5%A1

„A máme hotovo.“ Senátoři v čele s Láskou dokončili ústavní žalobu na prezidenta Zemana.

In: iROZHLAS [online]. ©1997–2020 Český rozhlas. 30.4.2019 [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/laska-senatori-senat-klub-21-ustavni-zaloba-zeman-justice_1904300938_och

BAUEROVÁ, V. *Etapy psychického vývoje lidského života.* In: Ústav práva a právní vědy [online]. © 2020. 5.2.2019 [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://www.ustavprava.cz/blog/2019/02/etapy-psychickeho-vyvoje-lidskeho-zivota/>

Consumers of Tomorrow. Insights and Observations About Generation Z [online]. ©2011 Grail Research, LLC [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/johnnyvo/consumers-of-tomorrowinsightsandobservationsaboutgenerationz-25226677>

CAMERON, R. *Czech election: The politically incorrect president dividing a nation.* In: BBC News. ©2020 BBC. 10.1.2018 [cit. 15.06.2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-42619538>

ČERMUSOVÁ, T., CIBULKA, J., GURYČOVÁ, K., KEDROŇ, R. *Kompletní obvinění z kauzy Čapí hnízdo: prostudujte si důkazy, které spustily stíhání premiéra Andreje Babiše.* In: iROZHLAS.cz [online]. ©1997–2020 Český rozhlas. 30.9.2019 [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/babis-kompletni-sdeleni-obvineni-dukazy-capi-hnizdo-dokument_1909300600_cib

Generace Baby boomers. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_Baby_boomers

Generace X. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_X

Generace XYZ – seznamte se. In: Gradua – otevřené vzdělávací kurzy a školení, vzdělávání zaměstnanců na míru, profesní vzdělávání, certifikace, rekvalifikační kurzy a personální

poradenství [online]. ©2015 Gradua-CEGOS s.r.o. [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://www.gradua.cz/blog/vzdelavani-zamestnacu/generace-xyz.html>

Generace Y. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_Y

Generace Z. In: Wikipedia.org [online] [cit. 23.06.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Generace_Z

GYMNÁZIUM ŠUMPERK. *Příběh Jana Zajíce*. In: Příbehjanazajice.cz [online] [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <http://www.pribehjanazajice.cz/>

Jak na generace X, Y, Z? In: Institut moderní komunikace [online] [cit. 25.04.2020]. Dostupné z: <https://www.institutik.cz/jak-na-generace-xyz/>

KABÁTEK, A: *Generace*. In: Sociologická encyklopedie [online]. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Generace>

KUDRNOVÁ, V.: *Křehké vztahy generace "Z"*. In: Hospodářské noviny [online]. ©1996–2020 Economia, a.s. 3.9.2015 [cit. 22.06.2020]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-64542830-krehke-vztahy-generace-z>

LUKÁŠOVÁ, E.: *Studentské volby do zastupitelstev krajů 2020*, [online]. © Jeden svět na školách. Člověk v tísni, o. p. s. [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/studentske-volby>

MAJER, J.: *Nový klient: Generace Y*. In: Finmag.cz [online]. ©2020 Partners media. 28.8.2007 [cit. 09.06.2020]. Dostupné z: <https://finmag.penize.cz/penize/261670-novy-klient-generace-y>

O nás a kontakt. In: Milionchvilek.cz [online]. ©2017–2020 MILION CHVILEK, Z. S. [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: <https://www.milionchvilek.cz/o-nas>

PROKOP, D. *Prezidentský panel 2018. Odhad účasti a podpory kandidátů ve skupinách voličů*. In: MEDIAN.cz [online]. ©2006 MEDIAN, s.r.o. 28.1.2018 [cit. 27.06.2020]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2018/01/MEDIAN_PANEL_Prezidenti_SKUPINY_VOLICU_v09.pdf

PROKOP, D., TABERY, P., BUCHTÍK, M., DVOŘÁK T., PILNÁČEK, M. *Rozdělení svobodou* [online]. Praha: Radioservis, a.s. 2019 [cit. 27.06.2020]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/rozdeleni-svobodou>

Proti Babišovi se vede stále stejné trestní stíhání, Šaroch nemusí žádat Sněmovnu o jeho vydání. In: Euro.cz [online]. ©2020 Mladá fronta a. s. 3.1.2020 [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/politika/proti-babisovi-se-stale-vede-stejne-trestni-stihani-saroch-nemusi-zadat-snemovnu-o-jeho-vydani-1478635>

RŮŽIČKA, D. *Rok 1989, Sametová revoluce, role rozhlasu a televize.* In: Totalita.cz [online]. ©1999–2020 Tomáš Vlček [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/1989/1989_sp_11.php

Tabulka generací – Boj o generace.... In: Forbes.cz [online] [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <http://generace.forbes.cz/tabulka/>

VAVERKOVÁ, K. *Státní zástupce zastavil trestní stíhání Andreje Babiše juniora.* In: Echo24.cz [online]. ©2020 ECHO MEDIA, A.S. 4.2.2020 [cit. 10.06.2020]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/SfcTW/statni-zastupce-zastavil-trestni-stihani-andreje-babise-juniora>

VLČEK, T. *Události v ČSSR v roce 1968.* In: Totalita.cz [online]. ©1999–2020 Tomáš Vlček [cit. 28.06.2020]. Dostupné z: <http://totalita.cz/vysvetlivky/cssr68.php>

Výsledky studentských voleb. [online]. © Jeden svět na školách. Člověk v tísni, o. p. s. [cit. 27.06.2020]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/studentske-volby/vysledky-studentskych-voleb>

Další zdroje

Veřejný rejstřík a Sbíрка listin. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [online]. ©2012–2015 Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 24.06.2020]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=1003163&typ=PLATNY>

Zákon č. 247/1995 Sb. In: Zakonyprolidi.cz [online]. ©AION CS, s.r.o. 2010–2020 [cit. 24.06.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-247>